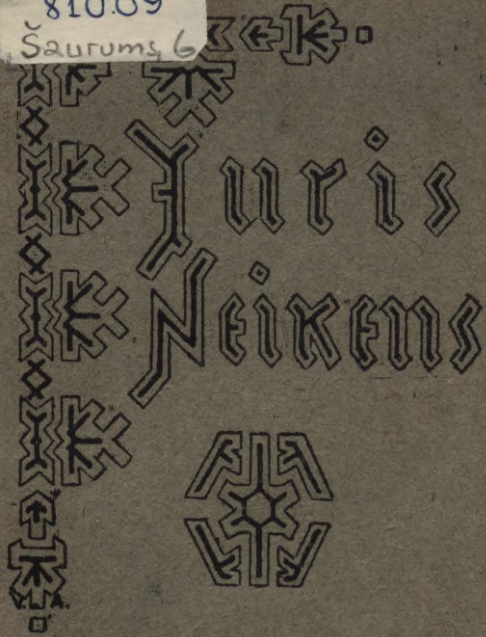
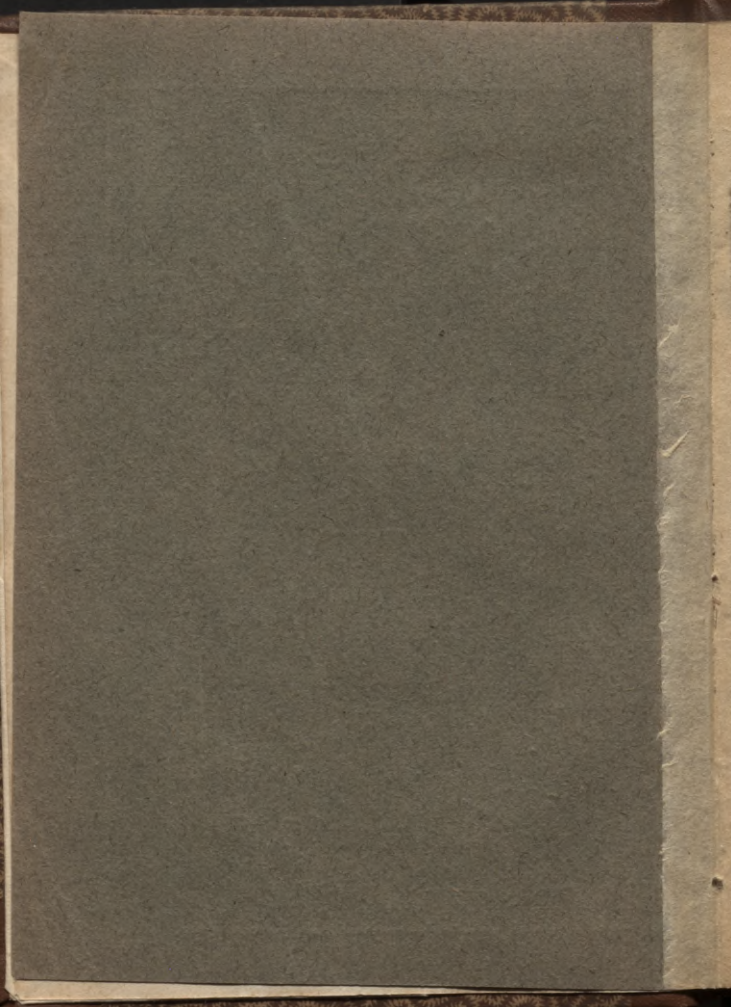

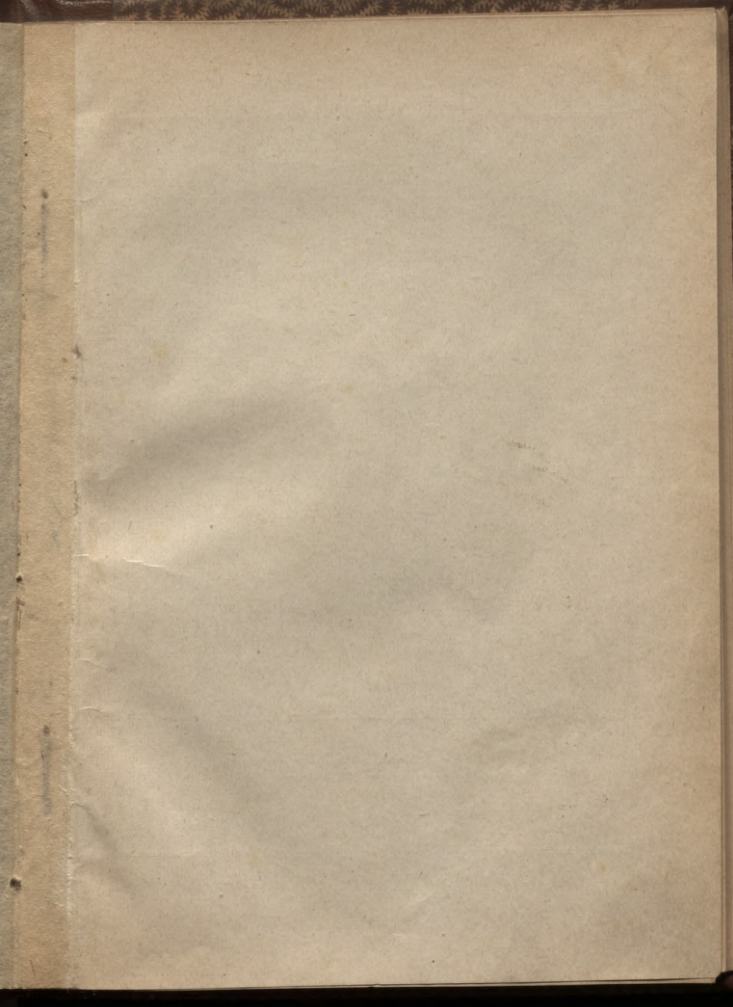
B
810.09
Šaurums 6

Šaurums
Juris
Neikens

A vertical column of decorative geometric patterns runs down the left side of the page. In the center, there is a large, stylized emblem consisting of interlocking lines forming a central star-like shape with four points.

Umurba
1928

Juris Neifens

B
810.09

8

Juris Neifens,

ķavaš tautas mahzitajs

Sarakstijaš
G. Schaurums,
Umurgas mahzitajs

Umurgā, 1926.
Autora apgahdibā

1953

Part. 59 C60

Valsts bibliotēka
Inv. 463.389

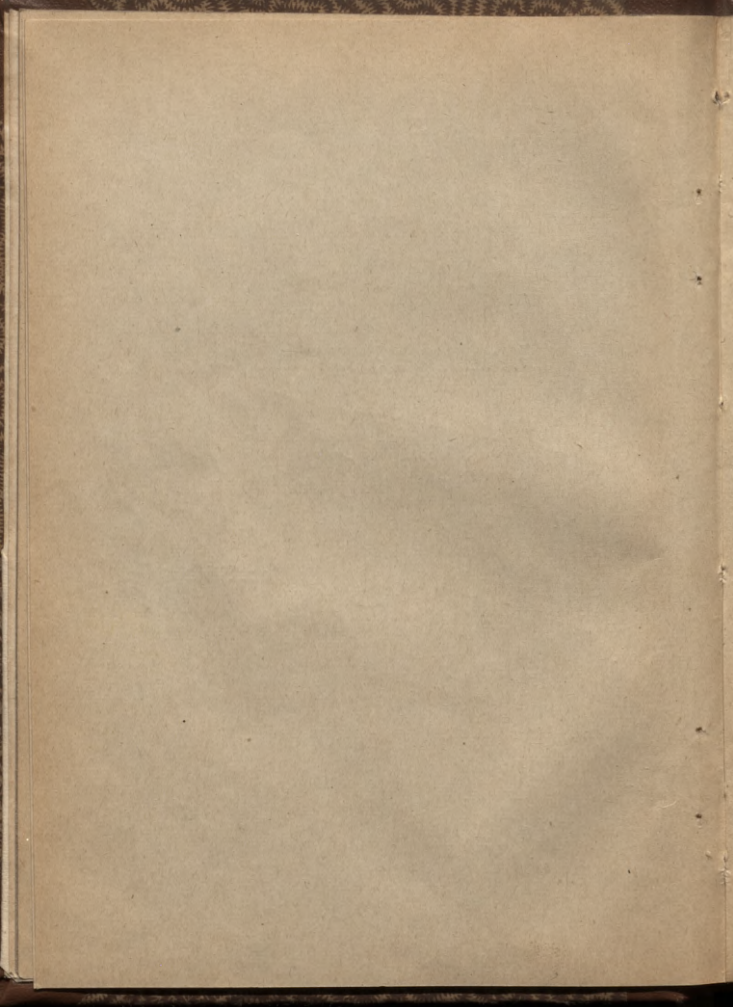
1

82.28

Umurgas draudsei

ķaraktitajs

Latwju tautibas mahzitaji preekšč Reikena.

Par latwju tautibas luteranu mahzitajeem preekšč Reikena mums ir usglabatas loti mas sinu, jo gandrifs wisi tee latwji, kam bija palaimesees tikt pee augstakas isglichtibas, pagreesa sawai tautai muguru, palikdami par wahzeem. Tikai pateizotees dascheem aifrahbijumeem mums ir eespehjams weenā waj otrā gadijumā iifinat pahrgahjeja ihsto tautibu. Echi jautajuma noslaidroschanai dauds puhtu peelikuschi profesors Urbusows un mahzitajs P. Baerents Uhraschos. It ihpaschi pehdejais jau plaschi pasihstams, ka zihstigs sinu krahjejs par Widsemes mahzitajeem. Echini noluhkā winsch rofigi pehtijis gan eekschemes, gan ari ahrsemju arkivus, un scho pehtijumu un krahshanas auglis ir wina Widsemes mahzitaju leksikons (saraksts), kursch deemschehl wehl lihds schai deenai wolti gaida us isdeweju. Ihsas sinas par Widsemes luteranu latwju tautibas mahzitajeem Baerents sneedsis „Isglichtibas Ministrijas Mehneschrafsta“ 1924. g. 10. burtnizā.

Pehz Baerenta aifrahbijuma pirmais latweeschu tautibas mahzitajs, kursch atrasts wezos rakstos, ir dsihwojis tani paschā draudse, kur dsimis un miris Juris Reikens, proti Umurgā. Par scho garidsneeku, kura wahrdu deemschehl nesinam, teek stabstits, ka winsch 1561. g. peedalijees pee usbrukuma Krimuldas pilij, lai noswehri-natu wirsbiskapa palihga laudis preekšč polu tehniina.

Wispahrigi reformazijai isplatotees radās wajadsiba pehz mahzitajeem, kuri labi pahrwalditu latwju walodu,

ko newar jazit par no Wahzijas atnahkufcheem spredikotajeem. Wajadseja dot latwju walodas nepratejeem mahzitateem palihgus t. f. kaplanus, kuru mehdsā nemt no paschas tautas widus un nodot tos sagatawoschanā pee kahda no pasihstamateem mahzitateem. Weena tahda audsetna wahrds mums ir usglabats, tas bija latwju jaunellis Indrikis Kule, kuru Argas muischas ihpashneeks 1532. g. ustizeja Alojas mahzitajam Peterim Usenam, lai sagatawotu winu par spredikotaju „nabagu semneekem par preeku.“ Kas ar scho jaunelli wehlat notizis, waj winsch palizis kahdam mahzitajam par palihgu, waj dabujis sawu draudsi, deemschehl naw sinams.

Pirmais latwju tautibas mahzitajs, kura wahrdu pasihstam ir Jahnis Sonne alias Zaune. Winsch zehlees no Wez-Kalsnawas draudses Zaunu mahjam un bijis pehz amata kascholneeks. Rigā dshwodams winsch palihdsejis Zekaba basnizas mahzitajam Sterbelim aptopt draudsi, pahrlauschinat to katkismā par ko Sterbelis atkal luhkojis sawu palihgu mahzit un isglihtot. Kad Beršones ihpashneeks Jahnis Eisenhausens winu aizinaja par mahzitaju, winsch luhdsā Rigas mahzitajus to eeswehtit, ko schee, pehz eepreetschejās leegschanās kandidata nepeteetoshchās isglihtibas dehl, ari ispildija, kad bija noklausijuschees, ar kahdu sajuhsmu winsch spredikotaja saweem klaufitajeem. Eeswehtischana, pehz prof. Urbusowa aisrahdijuma, notikusi Zekaba basnizā junija mehnesi 1575. g., un Jahnis Zaune bijis pirmais latwju tautibas mahzitajs, kas schinī basnizā eeswehtits. Kur Zaune darbojees par mahzitaju, par to naw nekahdu sinu.

Ewehrojams wehl kahds Widsemes latwju tautibas mahzitajs Jahnis Rapuns, Straupes mahzitajs. Rahdā 1630. g. fastahditā protokolā lasam: „Pee pils atrodas muhra basniza bes jumta. Tagadejais mahzitajs saužas Jahnis Rapuns, „newahzeetis“. Bes Straupes

Rapuns apkopis ari wehl Lehdurgas draudsi, kuras toreis bijuschas saweenotas. Wehlat Rapuns aiseet par mahzitaju us Smilteni, kura toreis bija Raunas filiale.

Wairak sinu mums ir usglabajuschas par mahzitaju Matisu Alsinu, jeb ka winsch pats sewi saužas Matisu Haberu. Winsch dsimis Lugaschu draudse, ka semneeka dehls. Lugaschu dsimtsklungs lika sehnu skolot kopā ar saweem dehleem un bes tam laitam nodewa mahzibā pee kahda mahzitaja, lai sagatawotu winu mahzitaju amatam. 1613. g. winsch teel aizinats par Lugaschu mahzitaju un aptalpo garigās wajadsibās ari Wallas pilsehtinu. Winsch laitam buhs bijis loti eezeenits sawā dsimtenē, jo stahsta, ka Lugaschu nowada semneeki sametuschi naudu, pa 3—5 markām no personas us Alsina eeswehtischanu, lai winu dabutu par dwehsetu ganu. Lugaschos Alsinsch palika lihds 1631. g., tad winu pahzehla par mahzitaju us Ehrgeimi, kur tas sabija 7 gadi un tad aishgahja par mahzitaju us Anzenes draudsi Igaunijā. Resinam, kas tee bijuschi par eemesleem, kas scho wihru speeduschi mainit draudses un muhscha beigās pat aiseet sweschas tautas robeschās. Anzenē Alsinsch sabija tikai 3 gadi, jo jau 1641. g. pawasari nahwe darija galu wina peedsihwojumu bagatajam muhscham.

No Kursemes latwju tautibas mahzitajeem wispasihstamakais ir Wilis Steineks, kursch teel usskatits par pirmo latwju tautibas mahzitaju Kursemē. Winsch dsimis 1681. gadā, bet par wina dsimschanas weetu un wezakeem sinu truhkst. 1702. gadā winsch eestahjās Karalautschu uniwersitatē lai studetu deewwahrdū sinibas. Karalautschos Steineks paleek lihds 1711. gadam, tad winu aizina us Tukumu par mahzitaju. 1712. g. 12. februari winsch teel eewests augschminetā draudse un paleek tur lihds sawa muhscha galam 1735. gadā. Winsch ir pirmais no latweescheem, kas nodarbojees ar rakstneezibu,

tulkodams 4 dseesmas: „Alf waigs no ašins strutām“, „Man teescham netiht, šaka Deews“, „Es luhdsos diwi leetas man“ un „Kungs Deews, mums gribi sčehligs buht.“ Ves tam sinams, ka winsch wahzu walodā šazerijs wairakus rakstus, starp zitu ari dseju herzoga Ferdinanda apšweifschanai, par kuru tam wehlaš bija jastahjas Kursemes konsistorijas preešchā, kas par dsejā isteikteem „pretteesfleem, neatbildigeem un pahrgalwigeem“ isteizeeneem wina šodija ar atstahdinašchanu no amata us 4 nedelām, peedšenot no wina ari 10 dahlderu teesu isdewumu. Alf schis dsejas šazereschanu drošchi ween Steineku buhs pamudinajuschchi daudsee usbrukumi, kas tam kā latweetim bija japanes no wahzu pušes. Teek stahstits, ka wahzu šabeedriba wina klabtuhšnē wina kaitinot runajuš wienigi par aishbeguscheem semneekem un to atpakaldabuschchanu, tā itkā ari Steineku peelihdsinot aishbeguscham semneekam. Tas wišš wina stahwokli darija grubtu un issauza us weenu otru neapdomatu soli, kas wehl wairak pašinaja jau tā šaspihletās atteezibas. Muischneeki kā ween waredami luhkoja winam kaitet, un kad Steineks mira, Šukuma mahžitaja muischā nebija wairš neweenas kaut zil leetojamas ehkas.

18. gadu šimtena beigās Kursemē šastopam diwus latweeschus, brahlus Pehrkunus par mahžitajem. Wini abi dšimti kursemneeki — wežakais Kristaps Immanuelš (1729.—1784.) bija par mahžitaju Šelgawā un otrs — jaunakais Johans Rafaelš (1738.—1802.) Škodā un Šaunjelgawā.

19. gadu šimtena šahkumā Terbatas augstškolā šastopam wairakus latweeschus — teologus, peem. Laiwina (studeja 1808. 1810.); Ahbelu (1821.—1824.), wehlaš mahžitajs Nowgorodā un Rijekā; Šrbi (1821.—1823.); Šobenu (1823.—1826.); Šesbahrdi (1823.—1826.), bet wineem nebija nekahdu isredschi us mahžitaja meētām un tee šarwu dšihwi pawadija pa leelakai datai kā školotaji.

Jura Reikena ſentschi un wezafi.

Jura Reikena dſimtene atrodas Widſemē, Amurgas draudſes Raſnadschu mahjās, kur wina ſentschi no mahtes puſes dſihwojuſchi jau no ſen laikeem. No Amurgas draudſes wezakās perſonalgrahmatas redſamš, ka Jura Reikena mahtes tehvam *Teſperam* (Raſnelim) un wina ſeewai *Madei* bijuſchas diwas meitas — wezakā *Trihne*, dſim. 8. nowembri 1797. gadā, miruſi martā 1798. g. un jaunakā *Made*, dſim. 7. maijā 1800. gadā — Jura Reikena mahte.

Juris Raſninsch ſawās atminās par Reikenu*) ſneeds mums daſchas ſinas par Reikena mahti un mahtes mahti. Pehdejā bijuſi iſdaudſinata lauſchu ahrſte, kura dſeedinajuſi newiſ wahrdodama un puſchlodama waj ar ziteem kaſdeem peſtekeem, bet wiſwarš ar labeem pado-meem, kā ſlimneekem dſihwot un iſturetees, un paſchas ſagatawotām ſahlem no dſeedneeziabas ſtahdeem un ſat-nitem. Walodā wina bija weenmehr apdomibas pilna, loti attapiġa un dailjuhtiga. Wiſā kuſtibā wina pat leelā wezumā iſneſās weikli un mundi. Uſ pirmā azu uſmeteena tuhlin bija nogidamš, ka wina nebuht naw kaſda paraſti weentahrſcha ſemneeku kaſrtas mahmina, bet pehž teem laikeem uſſkatama par ſewiſchi eewehrojami attihſtitu ſeeweeti. Somehr wiſ winaſ celſchejſ zeenš bija weenigi winaſ paſchas ſirdš manta, jo ſkolas iſglib-tibu ta nekaſdu nebija haudijuſe. Wina mira 3. auguſtā 1838. gadā, 67 gaduſ weza.

*) „Dſimtenes Wehſtneſi“ 1910. g. 36. n. u. t.

Winas meita M a d e (Neikena mahte) bija bagatigā mehrā no mahtes mantojusi wiſas labās ahrejās un eefſchejās ihpaſchibas. Jau iſſkats winai bija prahtigas paſchapsinas pilns un tapeh3 zeenigs. Atklahtais waigs un ſkats leezinaja par gaiſchu, ſwabadi droſchu prahtu un labām gara dahwanam. Wiſs, ko wina uſſakla un darija, ſežās un weizās ſewiſchlām ſekmēm; wiſs, ko wina runaja, iſklaufijās apdomigi, prahtigi un peemihligi patihkami. Wina jau no ſeu gadeem bija iſdaudſinata par wehl jo wairak eezeenitu lauſchu ahrſti, nekā ſenat winas wežā mahte. Pee winas nah3a gaudeni un ſlimi no tuweenes un tahleenes, ſewiſchti ar mahgas kaitem ſaſirgufchee. No ſalaſiteem ſtahdineem, pumpureem, ſeedineem, ſaknitēm, miſinām waj ſehklinām wina ſinaja pagatarwot daſchadas ſahles, ar kurām it ihpaſchi uſlabot ehſtgribu waj ari remdet ſahpes waj dſeedinat bruhzes un wahtis. Wina prata zeetejus un ſlimneekus wiſpirms prahtigeem wahrdeem apmeerinat, lai tee ſawas ſlimibas dehl neiſſamiſas, bet zerē, ka iſweſeloſees un atkal ſparigi warēs ſtrahdat. Turklaht wina dewa derigus aiſrahdijumus un padomus, kà iſturetees ehſchanā un dſerſchanā un wiſā dſihwoſchanā, ſewiſchti ſatikſmē ar peederigeem un ziteem zilwekeem. Winai bija apbrihnojami ſmalta un pamatiga iſpraſchana par pareiſu kahrtibu ehſchanā un baribu iſwehlē jeb dietē, ſinadama koti pareiſi iſſchirt gruhti ſagremojamus ehdeenus no weeglakeem, un uſ ta pamata noteikt, kahdi ehdeeni ſlimneekam eewehlami un no kahdeem pa ſlimibas laiku jaatturās. Wina bija tai pahrleezibā un pee ſemneekeem to ari pa leelakai teſai atraduſi un peedihwojuſi, ka wiſs wairums ſlimibu zelotees no mahgas un no ta, ka nepareiſi iſturās ehſchanas ſinā. Sewiſchti laba ſinatneeze wina bija tai mahſlā, kà ſihdaiſchi un maſi behrni kopjami. Schai ſinā wina mahtes pamahzija, kaſ jaewehero, un ar to daudſ maſineem uſtureja dſih-

wibu. Aƿfahrtejàs kaimineenes un ari attahlakàs par faweem apstablkeem gahdigakàs fainneezes un pat muifchneezes fuhtija pehz Rahnadschu mahtes, kad winàm tuwojàs baitu stunda un gruhtais brihdis. Tif leelu uftizibu wina bija eemantofufe jo plaschà aƿfahrtnè. Tahdàs reifès wina wispirms gahdajufi par flimneezes waj nedelneezes meeru, eewehrojufi pee wisa wisleelako tihribu un wehlat tad ruhpejusees par weeglu nn spehka ejofchu baribu. Wisa winas rihziba un iftureschanàs eedweufi flimneežem apmeerinajumu un uftizibas pilnu palahwibu, ka winas klahbtuhtnè un wadibà wif norifinasees kahrtigi un laimigi. Jo projam ar apdomigu un prahtigu pakruhts mafafchu wina palihdfeja toti dauds feeweetèm, kuràm bija sudufe ehstgriba un kuras tapehz ƿereti bija nowahrgufchas lihds pehdejai eespehjamibai. Pee wisa winai dauds palihdfeja un labas fekmes pee wifas wina ahrstibas peeschihra winas firfnigà tuwakrihleftiba, laipniba un nefawtiba pret ifkatru zilweku. Slimneeki fajuta winas firfnigo lihdsdalibu pee zeeteja gruhtibàm un tas modinaja winos uftizibu un palahwibu uf labeem ahrstibas panahfumeem. Gandrihs preeksch ifkatras flimneezes winai bija saws sawahds iftureschanàs un ahrstibas weids, kas gandrihs weenmehr ifrahdijàs par pareifu un feknigu. — Tà tad ihsta garigi fatokfueja atwase no tàs tautas, kura sawu dsihwes gudribu un ƿfichologifku ifmanu cetehrpufe sawu dainu ƿafihftamajà pantinà;

Rahdu redsu wilzejinu,
 Tahdu daru wesuminu;
 Rahdu redsu zilwezinu,
 Tahdu laifchu walodinū.

Echo tif bagatigi apweltito feeweeti 29. oktobri 1816. gadà apprezeja Peteris Nehtkens (wehlat Neikens), kas bija atrihtots uf Rahnadscheem par eegahtni

no Stalbes pagasta Maf-Nehtkenu mahjam, tã tad no tolaik jau kautzil gaischakã Wideenes apgabala, kur runaja skaidru Wideenes isloksnes latweeschu walodu. Schahds isdarijums preeksch dsimtbuhshanas atzelschanas, kur semneekem nebija brihw pahreet no weena pagasta us otru, wareja tapehz notikt, ka Stalbe un Uhrzeems tolaik peederejuschas weenam ihpaschneekam. Tã muischas ihpaschneeks isdarijis sawã sinã lã d a b a s i s l a s i, kuras sekas dewuschas latweeschu tautai weenu no winas kreetnakeem dehleem. Neikena tehws weenumehr pamudinajis sawu apkahrtni, peenemt wina skaidro walodas isloksni. Ur to wisa Neikenu dsimta, lihbeeschu isloksnes widu dsihwodama, tikuse pee skaidrakas walodas. Neikena tehws pratis jau kautzil rakstik, kas tolaik bija wisai rets gadijums. To winsch sawã dsimtenẽ bija eemahziiees no sawa radi-neeka, Straupes draudses skolotaja Neikena. Wina rados waldijis teizamais eeradums, sawstarpeji palihdsfetees ar padomeem un darbeem un zits zitu, zil ween eespehjams fadsihwẽ wilkt us preekschu un isglihtibã us augschu. No gaischak attihstita laulata drauga eespaideem wis, kas no wezãs mahtes pehz winas laikmeta kreetns uu labs bija mantots, jo wairak wehl iswehrtãs, noskaidrojãs un isdaitojãs. Seewa firsniigi zeenija un mihleja sawu laulato draugu wina wiszaur kreetno un teizamo ihpaschibu dehl. Winsch bija stalts wihrs augumã un apdahwinats ar gaischu prahtu. Winsch pastahwigi tureja un zihrtigi lasija toreisejos laikraftus un eegahdajãs wisas grahmatas, kas tani laikã latweeschu walodã bija isnahkuschas. Tã Neikenu dsimta sakrahjãs wis, kas ween tajos laikos bija fastopams no attihstibas un isglihtibas lihdselleem preeksch latweescheem. Bet lihds to ar schãs dsimtas lozektos un aprindãs eeweefãs un nodibinajãs wispahrigi usskati un pahrleeziba, ka ikkatram zilwekam peenahkas dsihtees pehz prahta gaismas, mahzibãm, isglihtibas un wispahrigas attihstibas.

Neikena tehws baudija plaschâ mehrâ wispahribas
ustizibu un ispidija ilgus gadus daschadus atklatibas
amatus. Tâ winsch, kamehr ween Rahnadshos dsihwoja,
bija par basnizas pehrminderi, pagasta teesas preekschseh-
detaju un dauds lahgeem par draudses teesas pee-
sehdetaju.

Winsch isgahdajis ari no Uhrzeema muishas ihpasch-
neeka buhwokus un sajuhshminajis sawa un kaiminu no-
wadu laudis, tâ ka tee no brihwa prahta ar leelato ga-
tawibu nahkufchi ar peeweschanu un darba spehkeem pa-
lihgâ, Rahnadshos uszelt glihtu un ehrtu brahtu-draudses
saeschanas lambari. Rambara seenas bija isgresnotas
glihti eerahmetâm papes tafelêm, us kurâm leeleem dru-
kateem burteem pakal istaititâm rakstu sihmêm bija us-
rakstiti sihmigi daiiki dseesmu pantini.

Saeschanas lambari noturetâs luhgschanas stundâs
Neikena tehws bija ari par weenu no wairak eemihoteem
un loti zeeniteem preekschâ sazitajeem un luhgschanas tu-
retajeem. Buhdams taisnas un godsirdigas dabas zilweks,
Neikena tehws runaja firsnigi, waksirdigi un weentahrschi,
wairak pahrleezinadams un us tikumigu dsihwi un zensibu
sajuhshminadams. Wina luhgschanas isslaneja firsnigâ
paderwibâ wisspehzigâ Raditaja wadibai un beeschi no-
beidsâs Kristus wahrdeem: „Somehr ne mans, bet Sawâs
prahts lai noteek!“ Balsâs un waloda atstahja sewischku
peemihlibas eespaidu, tâ ka laudis pa dalai wina firsnigo
un patihkamo runu dehl arween dishâ skaitâ apmekleja
saeschanas lambari Rahnadshos. Somehr ar sawu no-
peetni peetizigo prahtu winsch nebuht nespeedâs ar sawu per-
sonu preekschâ, bet beeschi ussazijnaja us sawu lambari apfah-
tejo nowadu wairak eezeenitos preekschâ sazitajus, atwehle-
dams teem preekschroku luhgschanu stundu notureschanâ. Tâ
loti beeschi gadijâs, ka saeschanas lambaris newareja sanemt
leelo apmekletaju pulku; wifas stahwweetas un zelini

kambari bija lihds pehdejai weetinai pilditi, kamehr wa-
 faras laikā leeli pulki klausījās un dseedaja lihds ahrpusē
 pee atwehrteem logeem. Pehz pabeigtām saeeschanas
 stundām preekščā sažitaji un daschi ziti tuwakee draugi
 pa laikam sanahza pee Neikeneem winu dsihwolli us
 kaidām stundām paveesotees un pabaudit winu tablu
 isdaudsinato weesmihlibu. Grubti aprakstīt to omulību,
 swabadību, firsnību un jauko sašanu, kas tahdās reisās
 waldija. Pats mahjas tehws un mahjas mahte dewa
 wislabato paraugu jautribā un firsnigā satiksmē. Nekahda
 swehtibas isleekuloschana, nekahda druhma galwas nokahr-
 schana, bet swabada jautriba un firsniga sašana. Neikena
 tehws beeschi peemineja wahrdu: „Kur ta Kunga gars,
 tur ir brihwiba“ un apustula ussaulumu: „Preezajatees,
 un es jums atkal saku: preezajatees allaschin!“ Tur
 nebija ne wehsts no partiju ruhguma waj nenowehtigi
 sawtiga patmihlibas ihgnuma — wisi kā weena firds
 un dwehsele, kā jau laikam pee zilwekeem, kuri weenprah-
 tigi zenschas pehz kopiga, augstata ideala mehrtā. Pats
 par sewi saprotams, ka „sazitaji“ bija garigi apdahwinati
 wihri; jo nekahdu isglibtību nebaudijuscheem, tomehr pa-
 speht sakarigā un garakā apzerejumā neween isteikt sawas
 juhtas un aisgrahbtību, bet pat klausitajus eesildit un sajuh-
 sminat, tas naw domajams bes sewischkām gara dahwanam.

Sawā saweesigā kopdsihwē wini pahrspreeda sawas
 runas, isrihkojamos swehtkus un sapulzes, wisas draudses
 garigo dsihwi, bet tad pa starpam ari sawus praktiskos
 semes un jaimueezibas darbus. Netruhka ari atjautigu
 gara un jautribas dsirkstelu ar wisadeem nostahsteem,
 peedsihwojumeem un pahrspreedumeem. Neikena tehws
 pa laikam stahstija ari no awisem pat par augsto politiku,
 par waldibas rihtojumeem, eewehrojameem notikumeem
 un kareem. Saeeschanu waditaji nn sažitaji bija stingri
 atturibneeki un zitadi tikumigi laudis.

Dsifhwes zenfibas un dischaku panahkumu pehz tad ari Neikenu dsimta stahweja wispahrigi augstakā zeenā un swarā pee wisa nowada un aplaimēs laudim un pat muischneekem, nekā ziti masal zentigee pagasta eedsihwotaji. Neikenu dsimtas un mahjas wahrds bija plaschi ar zeenu daudsinats, un ziti nowadneeki raudsijās us wineem itkā us wairak attihstiteem laudim, kaut gan wini tāpat itin nekahdas skolas isglihtibas nebija baudijusch, tā wisi ziti nowada eedsihwotaji.

Rahrtigo gaitu Neikena dsimtas dsihwē neween pahtrauza, bet lihds pascheem pamateem pahrgrossija nikna karstuma gula, kura kahdā pawasari usbruka gandrihs wiseem Rahnadschu mahjas eedsihwotajeem. Wisbargaf ta bija kehruše mihloto Neikena tehwu. Sau kreetni gados ejoscho, bet lihds tam wehl deesgan brascho wihru niknā sliimiba padarija us ilgaku laiku gluschi gaudenu. Dehls Juris, kas Terbatā patlaban studeja, neatlahwa tehwm wairs ilgak nest leelās mahjas fainneezibas ruhpes un puhlinus. Winsch eerihkoja, ka wina wezakās mahsas wihrs Jelabs Kalninsch usnehmās turpmako mahjas fainneezibu, kamehr saweem wezakeem isgahdaja no labwehligā muischas ihpaschneeka meerigu dsihwes weetinu fenakā „junkuru ehrbegi“, pee kura bija ari glihts dahrsinsch. Tur wezee Neikeni dsihwoja, kamehr dehls Diktos tita par mahjitaju, us kureeni winsch ari tuhlin wezakus aisenema pee sewis. Neikena tehws toti labpraht nodarbojās ar drawneezibu un ar glihtu gahrschu peekopa daschadus mahju ruhpnenezibas arodus, pagatawodams no krijām waj tahsem wahzeles un pihdams kurwischus.

Sau eeweschanas deenā wezakeem no Uhrzeema wadjadseja buht klahst un palikt pee dehla dsihwot. Tas teem eerihkoja glihtu, meerigu kambari sawā dsihwofli. Pirmos gados tehws wadija fainneezibu un lauku darbus un apkopa drawu. Wezaki ehda ar dehlu pee weena galda,

lai ari weesi gadijās kaħdi gadidamees. Weesi labpraht farunajās ar wezakeem, klausi damees winu peedsihwojumoš un spreedumos par daschadeem sadsihweš jautajumeem, Sinadami, ka Reikena tehws ilguš gaduš bijis par basnizas pehrminderi, mahžitaji, kuri gadijās weesoš, labpraht apwaižajās par dwehseles apkopschanas darbeem, ka nesaderiguš laulatuš drauguš sameerinat, ka mahjas behrnuš peedabut pee labakas mahžibas, bet ari par šaimneezibas un mahjas jautajumeem. Wezakeem Reikens parahdija wisfirsnigako mihlestibu. Wina pehdejais gahjeens wakarā bija pee wezakeem winu istabā, toš eewadidams gultā, apsegdams, mihli noglaudidams, apmihlinadams un noskuhpstidams nowehleja šaldu meegu. Rihtā pirmais šolis bija atkal pee wezakeem, ar skuhpstu apšweizinaja, mihli apwaižadamees, ka gulejušchi, ka juhtotees weselibā, waj ko newehlotees un ko newajagot. Kad turpat pa draudsi waj ari kur taħlak isbrauza, mihli atwadijās un pahrbrauzis apšweizinajās, ištahstidams par šaweem peedsihwojumeem. Šā wiņsch wehlejās ar šaweem wezakeem dsihwot pilnigi firsnigā šaweenibā. Kad kaħdreis gadijās kaut ari wehlu nakti pahrbraukt, wiņsch tuħlit šteidsās pahrleezinatees, ka wezaki gu, waj wineem labi klahjas. — Uš dehla wehleschanos mahte atturejās no palihdsibas šneegschanas šlimneekem; tomehr notika ari reti isnehmuma gadijumi, kur wina nespehja aifleegtees pret nemitigeem luhgumeem. Wišp žrigi wareja nowehrot, ka abas pušes labpraht ispildija šawstarpejās wehleschanās.

Diktos beidsamo gadu dsihwojot, deħlš dabuja peedsihwot to preeku, ka wareja nošwinet wezaku šelta kaħšas 29. oktobri 1866. gadā.

1867. g. Reikenam uš Amurgu pahrzelotees, ari wezaki pahrnaħza tam lihds. Bet jau ta pašcha gada 16. dezembri nomira Reikena tehws, kuru paglabaja Ahrzeema kapšehtā pašcha dsimtskapos, kur jau senat

bija guldinati kahdi wina behrni, seewas mahte un ziti peederige. Gan reti kad buhs tureta til firsniga behrununa, ar kahdu Neikens sawu tehwu iswadija no lauschu pilnās Uhrzeema basnizās. Wehkreis klausitaju preekschā istehlojās kreetnais weztehwa raksturs un firsnigā satiksme tehwan ar dehlu un otradi.

Neikena mahte pehz dehla nahwes pawadija sawas pehdejās muhscha deenas pee sawas jaunakās meitas, Neklera kundses. Tur wina mira, gandrihs 85 g. weza ap Veeldeenam paschā schkihdoni un nebija nekahdas eespehjas winu aiswest us Uhrzeema dsimtskapeem, lai gulditu to blakus saweem mibleem. Us winas paschas wehlechanos winu paglabaja Palsmanes kapos. Tā nu tee, kas muhschā til neschkivami bij kopā turejuschees, pehz nahwes guleja tahlu isklaisiti daschadu tehwijās nowadu kapu kalninos, tomehr „weenā un tai paschā Deewa semitē“, tā mahte sawu kapa weetū nowehledama bija isteikusees.

No Ralnina peewestā Neikena wezaku raksturojuma redsams, ka wini abi bijuschi, tā sakot, par weselu galwu pahri par ziteem aplahrtnes, warbuht pat wisoš Latwijās, eedsihwotajeem. Naw tad ari nekahds brihnums, ka no schahdeem wezakeem dsima wihrs, kuru kahds no wina zeenitajeem dewē par 19. gadu simtena eewehrojamako latweeti — Juris Neikens.

Jura Neikena behrniba un şkolas gadi.

Juris Neikens dsimis 25. martā 1826. g. Ubrzeema Rahnadschu mahjās; pee šwehtās trīstības peenefts 4. aprīli, pee tam tā kuhmi atšihmeti arendators Michelsons ar seewu Elisabethi un Pufschu Dahwis. Wīnsch bija šaweem wezakeem 4. no 8 behrneem. No ūchi behrnu pulzina brahli Jahnis un Martinsch mira jau behrnibā, tāpat ari mahšas Lihse un Kristine. Wezakā mahša Anna 1840. g. isprezeta uš Ungurpils Pawahreem Sekabam Kalninam, otra mahša Marina 1842. g. Ubrzeema Rībe mahjās dšihwojošcham stroderim Jahnim Behrsinam, bet wina nomira jau nahkamā 1843. g. nedelās un winai drihs šekoja ari winas mehneš wezais behrnīnsch. Jaunakā mahša Made 1857. g. tika isprezeta no Metlera uš Palsmani.

Rahnadschu mahjās atrodas netahlu no Ubrzeema muišchas, luhgschanas nama un kapehtas. Kalnīnsch šawās atminās tā tehlo Rahnadschu mahjās: „Buhdami wairaf apgaismoti un attihstīti zilweki, Neikeni sawu dšihwes weetu bij uš to labako uskopuschi. Mahjās aplahrtņi glihti pušchoja ap 60 koku leels ahbelu dahrsš, ko Neikena tehws jau tuhlin sawos pirmos eegahrtņa un šaimneeka gados bija šahzīs dehstīt un eekopt. Štabas galā bija eerihkotas diwas rindas glihti uskoptu seedošchu putu grehdu ar klingeritēm, magonitēm, mīkelnizām un zitām putēm un šaules putēm un kokrošēm gar malām un galos. Gar mahjās šeenmalām auga lupstaji, sem logeem mīkelnizu un deewkozinu puduri, gar dahrsā sehtmalēm bīschkrehšlini jukām ar deewkožineem, šchur tur mašakās do-

2. att. S. Reifena dšimtene — Ubrzeema Kabudšchu mahjaš.

bitēs jeb grehdinās kumelites, kruhsmehtrites, naglenes jeb naglenites, pelaički u. z. dseedneezibas stahdi. Zif leela tomehr jau tolaiķ bija starpiba ļauschu pašefazensibā, noprotams no ta, ka zītās mahjās turpat kaiminos un pagastā gandrīf wišpahr ļaudiš wehl dšihwoja duhmainās rijās, kamehr Rahnadschos — gan turpat pee rijās — bija peebuhweta leela glihta ļaimes istaba ar stikla logeem un tai blakus ļaimneeku istaba ar dehlu grihdu (st. 2. attehlu; wezā, preeksch wairak desmit gadeem nodegusi, dšihwojamā mahja stahwejuši aif tagad u) attehla redsamā schagaru blakā). Klehts (st. 3. attehlu), kura usglabajušees lihds muhsu deenām, no glihti nokanteteem balkeem bija zelta divās ehrtās dalās: drehbju un labibas jeb maifes klehti. Nebrukā ari sewišķi zelta firgu stalka un ehrtā pagraba sem peeļekamās klehts.“ Tahda bija mahja, kur peedjima un usauga Neikens. Mahjas apķabrtņē naw sewišķu ļautumu: to eeslehdš meschš un plawa ar neleelu upiti.

Arī par Neikena behrna deenām Kalninsch ļawās atminās pastahsta raksturīgus siķkumus. Nā behrns, Juris bijis ļoti dšihws, ļautras dabas, kursch labpraht weenmehrs usmekļeļis ļatiksni un omuligu rotalu dšihwi ar ziteem behrneem. Scho starpā winsch weenmehrs bijis par eerahditaju, riķkotaju, stahstitaju un pamahzitaju. Zitu behrnu starpā winsch labpraht bijis mahzitaja lomā. Winsch daschķahrt eekahpis leelā peestā waj ķahdā kubulā, tur turejis spredikus, pehz ķam behrnus sew apstahdijis rindā apķahrt un peenehmis pee wakarina. Pee schis darbošchanās masajam Jurim uszihtigi palihdsejis ķahds otrs sehnš, wina attahļaks radineeks Jahnis Liebtals (dšim. 11. martā 1825. g.), kursch weenmehrs speblejis skolotaja-ķestera lomu. Un tas, ko abi sehni usļķatijuschi par ļawu idealu, ari wehļak dšihwē teescham peepildijees — Liebtals ļagatawojees par skolotaju un ilgus gadus

3. att. Beža Kleština Kāpnadīšos (no Reitena laika).

|| bijis Uhrzeemā par skolotaju-ķesteri. Tā jau behrni rah-
dijuschi kahds wihtreem buhs tikums.

Wisa Rahnadschu mahjas dsihwe bijusi tā eekahr-
tota, ka iktatram behrnam bijis ari saws darbības aplo-
zinsch, isnaemot seemu, kura wiswairat bijusi nowehleta
mahzibai. Masakajeem behrneem bijis wispirms jaispilda
zuhku gani. Masais Juris nehmis weenmehr grahmataš
lihdsj us ganeem. Bet kamehr idealais ganinsch kahrojis
no tām eedabut kahdu gudribas graudinu, tamehr tikai
materialeem un wehdera zenteeneem kalpojoschās zuhkas
peekopuschas saws semos zenteenus kartupelos waj ru-
dsos. Tas pats notizis daschreis, kamehr Juris us kahda
gluma akmēna waj dehta gabalina ar ogli waj krihtu
mahziješs rakstīt.

Pats Neikens sawās atminās*) par sawu behrnibu
pastahsta tā: „Lihdsj manam 13. gadam no pasaules zitu
neko nebiju redsejis, kā muhsu mahju un to egļu meschu,
kas muhsu mahju eeslehdsa. Bet schini meschā katrs koks
un katrs akmens manim bija par pasihstamu un draugu.
Bites kopt, lopus ganit, wehschus un siwis kert, tas
manim wasarā bija tas wisleelakais preeks.

|| Ta manim bija šwehtku deena, kad wezais ķesteris
(Uhrzeema skolotajs Johans Petersons, dsimis
28. maijā 1786. g., mir. 9. janwari 1850. g.) manus
wezakus apmekleja. Winsch manim stahstija brihnischkigas
leetas par wezeem laikeem un tablām semēm. Es zeeschi
tizeju, ka wina firmā galwina wisaš gudribas aka esot
un es no firds wehlejos, ka es weenreis ari tik gudrs
waretu palikt kā winsch. Wehlat pats tiku pee tās akas,
no kureenes winsch smehta. Schi aka bija Deewa wards
un weena latweeschu dabas stahstu grahmata“ (Stendera
„Augstās Gudribas Grahmata no Pasaules un Dabas“).

*) Heerwagena „Jura Neikena ds. gahj.“ 1869. g.

463-389

Wezaki atfina, ka ar to masumu, ko wini sawam dehlam no mahzibàm bija warejuschi sneegt, wehl nebuht nepeetika un tapeh3 wini sawu jau 12 gadus wezo Suri pa seemu dewuschì us Straupi pee sawa radineeka, tureen draudses skolotaja Neikena mahzitees sahklus no skolas sinaschanàm un mahzitees grahmatas iet, jo Straupes Neikens bijis ari grahmatu sehjejs. Waj nu sawa meistara usmudinats, waj ari pats no sewis, masais grahmatu sehjejs saweem mahneekem mehdsis pagatawot daschadas glihti isstrahdatas papes kastites daschadeem sikhumeem. Somehr kreetns grahmatsehjejs no Neikena neishahza, jo winsch pats saka, ka eeseetàs grahmatas lasot winsch nereti sabojajis grahmatu wahkus, tà ka meisteram beidsot bija jaatsihstas, ka no Neikena nelad kreetns grahmatsehjejs neishahkschot. Wezaki taunojàs par watas brihscheem bija ismahzijeos spehlet ehrgeles, tad tas daud3 mas apmeerinaja rezakus.

No Straupes maso Suri wezaki nodewa us Ratwaras muischu pee sawa radineeka dahrsneeka Semmera. Laikam wezaki buhs wehlejuschees, lai dehl eemahzitos kaut ko praktisku un papildinatos ari wahzu walodà. Semmeram bijuschas labi paskolotas meitas, kas tad ari maso Suri mahzijuschas wahzu walodà. Kalninsch stahsta, ka masais Neikens wisur stingri turejeos peh3 wezaku mahjàs eeaudsinatà tikuma: mahzijeos ar wisleelako uszihtibu un luhdsis Deewu par sawa zela sekmetaju un ischthreju. Wakarà, trehslas tumschumà winsch gahjis dahrsà, kur sem abbeles zelos metees noturejis sawu wakara luhgschanu. Ahbolu kreews, abbelè dahrsu sargadams, noturejis winu par ahbolu sagli un sweedis winam ahbolus no koka wirsù, gribedams tà isbaidit no dahrsa laukà. Pateesi reti dihwains skats: masais, idealais deewluhdsejs sem abbeles un abbelè us sawu petau gluhnojchais, realais ahbolu kreews ar to sadurfmè!

Ratwaras muischâ Neikens ilgi laitam nebuhs paziis, jo wina gars slahpa pehz tablakas isglichtibas. Rad nu Jura labas gara dahwanas ktuwa pasihstamas, daschi draugi dewa Neikena tehvam padomu, lai dehlu nododot Limbaschu aprinka skolâ. Pats Juris ar karstam luhgschanam tehwu luhdsis scho padomu peenemt, un tehws beidsot ari ispildijis dehla wehleschanos. Kreetni sagatawojees winsch eestahjees aprinka skolâ, kur driht ween tapis par wislabako skolenu wijos preelschmetos, bet fewischi sikhmeschanâ un walodâs. Dsitu eespaidu uf skolneekem darijis tolait kreetnais inspektors Seezens, kursch skolu pazehlis labâ slawâ un kuru Neikens weenmehr ar godbijibu un pateizibu peemineja.

Pats Neikens par scho skolas laiku stahsta tâ: „Deemschehl te skolâ ne wisu tâ atradu, kâ biju zerejis. Skolas usdewumi manim bija par weegleem. Manai mahzishanâs kahrei ar teem nepeetika. Zitu grahmatu manim nekahdu nebija, kâ til ween tâs, kas skolâ bija wajadsigas. Es wehl pehz zitâm grahmatâm kahroju, ar ko mahjâ puhletees. Es labu laiku ar slinkoschanu pawadiju. Sa bij tihra Deewa schehlastiba, ka toreis pee meesas un dwehseles neesmu apskahdejees. Pehz 2¹/₂ gadeem no skolas tiku atlaists un skolas lungi mani teiza kâ labu skolneeku. Bet ar to, ko biju mahzijees, pats nemas wehl nebiju meerâ.

Es pats jau 17 gadus wezs buhdams pehz seminara atstahschanas nemas nesinaju, kas nu ar mani buhschot. Ari wezakeem te truhka padoma. Es gauschi behdajos un suhdijos un manim truhka wisa droshiba un wiss preeks.

Up scho laiku Umurgas mahzitajs Hilde mani dabuja pasih un manam tehvam dewa padomu, lai mani Balmeeeras seminarâ dodot.

28. dezembri 1867. g., Ahrzeema kapsehtâ tehwu glabajot, Neikens pats issazijis, ka mahzitajs Hilde

tehwam to padomu dewis, ja winam naudas truhkstot, tad pirmā gadā weenu sirgu lai pahr dodot, otrā gadā otru un treschā gadā trejchu sirgu un tahdā weidā seminara isdewumus lai nomaksajot. Kad Juris par skolmeisteru buhschot palizis un kad tehws mahju wairs nejaudaschot waldit, tad sawu mahju lai atstahjot un lai dsihwojot pee dehla. Tehws schim padomam paklausija un Deews palihdseja un dewa labus gadus, tā ka tehws ari bes sirgu pahrdoschanas seminarā isdewumus wareja aismaksat.

1839. gadā dibinatais Zimses seminaris bija jau eeguwis sew plaschu slawu. Par winu bija dsirdejuschi ari Neikena wezaki, kas interesejās par wisu, kas aiskustinaja latweeschu garigo dsihwi. Droschi peenemams, ka Neikena tehws par sawu nodomu nodot dehlu seminarā buhs aprunajees ar sawu mahzitaju un, no wina peekrischanu dabujis, rudenī 1843. gadā nodewa dehlu seminarā.

Preeksh usnemschanas Neikens tizis pahrbaudits finanschanās, pee kam mahzitajs Fr. Walters rakstijis pahrbaudischanas protokolus. Pee Neikena winsch peefihmejis „jautrs“, un Neikens tizis usnems seminarā.

Kalninsch pastahsta, tā Uhrzeema ihpachneeks stajtjees us scho Neikena soli: „Sinat dabujis, ka Neikena tehws dehlu nodewis Walmeeras seminarā, muischas ihpachneeks, grais pawehstijis winu pee sewis un pahmetis, kapehz behrnus dodot tahdās tahlās, augstās skolās, jo dehls jau nu bijis pastolots deesgan, ar to warejis peetikt; kur muischai tad buhschot strahdneeki un mahjam šaimneeki, ja semneeki tā šahschot darit? „Sew weens pats dehls, lai nahk mahjā un paleek par šaimneeku!“

Neikena tehws padewigi atbildejis: „Kad putninsch uslehzis us weena sara, tad winsch grib tikt ari us otru un tā tahlak, kamehr

Ķokā augšchā. Tā tas ir ar manu dehlu. Ja winsch nezenstos un nerahditu labas selmes, tad mehs ari tik dauds par wīnu nepubletos."

Patihkami pahrssteigts no jaukās, usskatamibas pilnās lihdsibas par putninu, kas uš augšchu zenschas, grafs smihnedams eewaizajees: "Waj tas tā buhs?"

Uš to Neikena tehws plaschal aistradhijis, ka seminars esot paschu leelkungu preeksch latweescheem dibinata skola. Mahju kopschot un darbus padarischot tāpat kā lihds schim un kad pats wairs nespehschot, meitas wihrs stahschotees wina weetā.

Beidsot grafs apmeerinats teizis: "Kad tu nu man esi pehrminderis un teefas wihrs, tad es tew to ari atlauju."

Ropā ar Neikenu II. kursā 1843.—1846. g. seminarā cestahjās ari wehl daschi ziti jaunekki. No teem buhtu minami Brehsche, wehlakais Walmeeras draudses skolas skolotajs un Neikena draugs, kas nomira jau pirms wina; Kr. Osirne, kas wehlat ari isstudeja par mahzitaju; Karlis Gaike, wehlat ehrgelneeks un skolotajs pee Martina basnijās Rigā; Garklaws, wehlat draudses skolotajs Straupē; Juris Zaunits, wehlat skolotajs Thiela fabrikas skolā un ziti.

No teem wihreem, kas seminara preekschgalā stahweja Neikens peemineja ar sirmigu pateischanu uu mihlestibu Walmeeras mahzitaju Ferdinandu Walteri un seminara direktoru Zimse.

Par scheem wihreem winsch pats issakās tā: "De seminarā Deews manim to laimi peeschlihra, ka manim par skolas kungu tas direktors Zimse bija. Schis wihrs pee sawa amata bija tik derigs, kā reti kahds zits un turklaht sawu ustizeto tihrumu apstrahdaja ar leelu ustizibu un preeku, tā ka skolneeki ar preeku tās mahzibas no wina mutes fanehma. Un, kas ihpaschi jae-

gaumè, winsch mahzeja mums jaunefkeem tà fakot ugumi eemest firdi, tà ka ar preeku to skolmeistera amatu usnehmàm.

Ferdinands Walters, seminara ihstais zehlejs, toreis seminaram ar bij par preekschneeku. Winsch pasneedsa skolneekem tizibas mahzibu un bija mums par biktš tehvu. Ur firsnigu mihlestibu un leelu gudribu winsch mahzeja mums to ihsteno mehrki preeksch azim stahdit, pehz ka mums bija jadsenas un wisàs muhsu wajadsibàs winsch mums kà tehws ar sawu padomu palihgà nahza."

1846. gadà Neikens beidsa seminara kursu kà labakais audseknis. Lai daudš mas cepasihšos ar dsimteni, Neikens ar ziteem beedreem apzeloja Widsemi. Wini eegreesuschees ari muischàs, kur ar 4 balsu kora dseefmàm eegurwuschi leelu peekrischnu un weesmihligu usnemschanu un pazeenaschanu. Dseedaschana us balsim bijuši wehl tolaiķu jauna, nedširdeta leeta. Sawà zelojumà koris nonahzis pirmàs Wasarswehtku deenas agrà rihtà ari Rahnadschos, kur Neikena wezakus modinajuichi ar 4 balsigu korali: "Labriht, labriht, juhs beedrini, waj esat saldi dusej'schi?" Neikena mahte wairakkahrt nostahstija, ka wezakus pahrnehmis kà debeschkigs preeks, negaidot isdsirdot skaištàs, spehzigàs skanas. Pehz tam koris ar daschàm dseefmàm puschkojis ari saeeschanas kambari luhgschanas stundas. Dahrš deenu pazeemojuschees, kora dalibneeki turpinajuschi sawu zelu. Titlab kora dseefmas, kà ari skolotaju dsimtenes apzelošana bij tolaiķ kas gluschi jaunš. Paraugu us to bija dewiš pats seminara direktors Zimse, kursch wairakkahrt apzelojis Widsemi un Kursemi.

Pehz seminara beigschanas Neikens kahdus gadus strahdaja kà skolotajš (sk. nahkamo nodalu), gatawodamees us abiturijas eksamenu, lai waretu eestahtees augstskolà. Brihwlaiķu winsch pawadija mahjā pee wezakeem. Par

ſcho laiku Ralminſch ſtabſta: „Glištās drehbju klehts (fl. 3. attehlu) preekſchinā wiſch eetaiſija ſew pee ſeenas ſlihpju pulti, uſ kuraš uſlika grahmatas, kuraš laſija, waj no kuraš mahzijās. Wiſch nemitigi darbojees pee grahmatām. Kad bijis noguris, tad atpuſdamees un atſpirdſinadamees wiſch karſtās deenās pahris reiſas deenā nogahjis lejā uſ netahlo upiti nopeldetees, bet tad atkal ſteidſees pee grahmatām. Deesgan beeschi ſarunajuſchees ari ar tehwu par daſchdaſchadām paſaules leetām; tehws klaufidamees, ko dehls ſtabſta un waizadams par daſchadām parahdibām tautu dſihwē un eewehrojameem notifikumeem.

Janwari 1852. gadā Reikens nolika abiturijas ekſamenu pee Terbatas augſtſkolas un tika uſnemtš par ſtudentu dabas ſinibu fakultatē. Reikens gan tuhli no eesahkuma gribeja ſtudet par mahzitaju, bet nebija wehl pagurwiš eemahzitees latinu un greeku walodas, kaš nepeezeeschamas deewahrdu ſinibu ſtudijām. Pehž pušgada wiſch panahža to, ka wareja iſturet wajadſigo pahrbaudijumu minetās walodās un nu wareja nodotees deewahrdu mahzibām. Studijas wiſch peekopa ar wiſleelako uſzihtibu, bet neapſmahdeja ari godigus jaunibas preekuš. Rahdu laiku wiſch bija ari ſtudentu korporazijas Liwonijas beedrs. Pee ſchiš korporazijas peedereja galwenā kahrtā Wiſſemes muiſchneeku dehli, bet ſemneeka dehls Reikens wiau ſtarpā tā mahzeja iſturetees, ka wiſi pret winu ſajuta godbijibu un mihleſtibu.

Wezati ził ſpehdami pabalſtija dehlu naudas lihdſekleem, bet laiķam gan maš wareja atlizinat no ſawas ſaimnezibas. Iſtruhkſtoſchos lihdſekluš wiſch luhkoja eeguht privatſtundas paſneegdamš. Warbuht wiſch buhš kaut ko eekrahjis ari no ſawas ſkolotaja algas, bet ſkolotaju algas nebij nekahdas leelās un daudš neko tur atlizinat newareja.

1856. g. Reikens beidſa ſtudijas, nolikdamš waja-dſigoš ekſamenuš pee augſtſkolas un pehž tam ari pee

basnizas teefas. Sawu pirmo atklatto sprediki winsch
fazijis Terbatâ, Leeldeenas swehtkos. Sawu kandidata
gadu winsch notureja pee sawa labwehla un padoma
deweja un warbuht ari pabalstitaja, mahzitaja Waltera,
Walmeerâ. Pee schi eewehrojamâ Widsemes mahzitaja
Neikens dauds ko buhs mahzijeos sawam wehlatam
darbam, jo winsch peemineja Walteri weenmehr ar wis-
leelako augstzeenibu.

Nu ari mahzibas gadi winam bija galâ, jo jau
nahkoshâ, 1857. gadâ Diklu draudse winu aizinaja
par sawu mahzitaju. Neikens aizinajumu peenehma un
sajuhsmas pilns dewas us sawu jauno darba lauku.

Neikens kà skolotajs un isglihtibas weizinatajs.

Jau kà behrnam Neikenam bijusi isdewiba spehlet skolotaja lomu. Kalninsch stahsta sawas atminas par Neikenu, ka pehdejais ganos pulzejis ap sewi kaimianu ganus un behrnus un tos mahzijas, waj ari teem eerahdijis rakstu sihmes. Lai zuktas pa to laiku neaiseetu labiba, winsch ganeem no mahjam lihdsi dotos nowahritos fausos sirnus daschu reisi istaisijis ganeklu widu, kur tad zuktas, sirnus usmekledamas, ruschinajuschas un turejuschas weenfop.

Bet ka skolotaja darbs naw wis weegls un patihkams, to leezina pats Neikens sawas atminas. „Kad no mahtes biju mahziješ lasit, tad manim pa seemu ziti behrni bij jamahza. Bet mahzamec behrni nereti bija tik kuhtri un dumji, ka schis darbs manim parleeku reebigs palika. Pahri reisam jau gribeju aisbeht.“

Somehr schee behdigee peedsihwojumi Neikenu naw atbaidijuschi no sawa noluhka palikt par sawas tautas skolotaju. Winsch pat atraidijis kahda turiga radineeka preekschlikumu, dot tam wajadfigos lihdselkus studijam Terbatâ, fazidams, ka winsch pehz tik augstam leetam nemas nekahrojot. Kad tik par tautas skolmeisteru warot palikt, tad wina wiskarstakas wehleschanas esot peepilditas.

Un schis wehleschanas ari teescham tika peepilditas. Jau 1846. gadâ, tikko seminaru beiguschu, seminara direktors Zimse winu, kà labako audselni, patureja sew par

palihgu, jo pats aij pahrpuhleschanàs bija safirdsis. Pehz Zimses atspirgšchanàs Neikens peenehma palihga skolo-
taja weetu Walmeeras draudses skolà un, tad radàs
wàjadfigee naudas lihdsekti, Zimse janwari 1848. gadà
peenehma Neikenu par pastahwigu palihgu seminarà, jo
bija jau mahzijeēs pasiht Neikenu kà kreetnu skolotaju.
Neikens pats par scho sawu skolotaja darbibu stahsta tà:
„Sawu darbu Walmeeras draudses skolà eesahku ar trih-
zeschanu un drebeschanu. Bet manim zaur Deewa scheh-
lastibu labi isdewàs, tà ka preekschneeki manu darbu us-
teiza. Mana firds preezajàs, ka nu to manim no Deewa
nowehleto darba tihrumu biju panahzīs. Mana firds
wehl wairaf preezajàs, kad neilgi pehz tam seminarà
direktoram paliku par palihgu. Kad seminaru pahrzehla
us Walku, tad no sawas weetas atstahjos un ar sawu
wahzu walodas mahzibu puhlejos. Manim prahts us
to nesàs, ar tehwa-semes skolas buhschanu eepasihteēs un
tadeht ilgaku laiku Widsemi un Kursemi apzeloju. Pahr-
nahzīs Walmeeras draudses skolotajam atkal paliku par
palihgu. Ap to paschu laiku manim ari piliehtà bija
skolneeki un kad tos bes ihpaschas tauschanas nedrihksteju
mahzit, tad 1851. g. brauzu us Terbatu un notureju au-
meistera eksamenu.“

Neikens nebija welti fazijīs, ka preekschneeki wina
darbu usteikuichi. Ir usglabajies Zimses leeziba, kuru
tas nodemis par Neikenu kà skolotaju. Wīsch saka:
„Neikens peeder pee teem seminarà skolneekem, kureem
wiswairaf garigas dahwanas bija. Neikens wislabateem
Widsemes skolmeistereem peeskaitams. Wīsch bija weens
skolmeisters ziteem par preekschsihmi. Kad Neikens
mahzija, tad tur netruhla ne wahrda, bet pahraf tur ari
nebija ne wahrda. Wīšs bija tà kà noswerts pehz wa-
jadšibas un pehz taisnibas. Neikena mahziba bij skaidra,
šaprotama un usstubinadama. Wīsch labi mahzija isschirt

tschaumalu no kodola. Tas feminaram par skadi, ka Neikens aigahja."

Leelatu usslawu no seminara tehwa gan gruhti eedomatees. Bet usslawa ari bija teescham pelnita, jo kas toreis Walmeeras draudses skolu apmekleja, tam no sirds bij japreezajās tiklab par skolneeku jautribu un modribu skolas laikā, kā ari par winu klusibu sataisishanas laikā, wai nu Neikens klahit bij, wai ne. Un to Neikens bij panahzīs, ne ar rihzibu un schagareem, bet zaur to godbijaschanu, ar to skolneeki winu mihloja un zeenija.

1849. gadā winsch atstahjās no seminara un pehz tehwijās apzeloschanas peestahjās sawam draugam Bresche par palihgu Walmeeras draudses skolā.

Schini laikā kriht ari wina wahzu walodas mahzibas grahmatas isdoschana. Grahmatas nosaukums ir: „Wahzu walodas mahziba preeksch Latweeschcem. Sarakstita no J. Neikena. Pirma data. Pee schis grahmatinas peeder: 1) 8 bilschu tafeles pehz lehtalas wahzu wahrdu eemahzishanas, un 2) Kurze Anleitung zum Gebrauche der „Wahzu walodas mahziba“ preeksch skolmeistereem. Rigā pee Säckera 1850. g.“ Echi grahmata, kura peedsihwojuši 11 isdemumus, bija nepeezeeschama latwju tautai, jo radās jau skolas wisās malās, bet skolas grahmatu nebij gandrihs nekahdu. Sarakstitajš scho sawu grahmatu nosauz par „pirmo mihlestibas sihmi“ sawai tautai, lai gan naw truhkuschi apgalwojumi. Kas nonizinajuschi scho mihlestibas sihmi, apgalwojot, ka Neikens ar to gribejis latweeschus pahrwahzot. Schahdu apgalwojumu Neikena tuwineeks Kalnisch neraida us to wisnoteiktako, aishahdidams, ka Neikens, kursch patš pamatigaku isglihtibu bija baudijis wahzu walodā, zentās ari saweem tautas brahleem un behrneem isgahdat scho swarigo isglihtibas atflehgu. Grahmatu nebij, un Neikens kā dsihwi energists zilwets lika

tuhlit roku pee darba. Metodikas sinā wina walodas mahziba ir teizama un winas stingrā sistematiskā metode peerahda, ka seminarā walodas mahziba un laikam ari zitu preekschmetu mahziba peekopta sewischli teizamā kahrtā. Grahmatas otrā data lihds ar pirmās dalas 2. eespeedumu isnahza 1859. gadā.

Neikena pedagoga slawa jau bija tik leela, ka wina aizinaja saweem dehleem par mahjsskolotaju Walmeeras mahzitajs, wehlaikais biskaps un Neikena labwehliis F. Walters. Sadomā, ka ari sche winsch sawu usde wumu buhs godam weizis, kaut gan daschs labs brihdis winam bija jaseedo, sagatawojotees us abiturienta eksa menu, lai waretu studet.

Uri students buhdams Neikens neatlaidās no skolo taja peenahkumeem, jo wina materialee apstahkli nebija deesin zil apskauschami un tā mahjsskolotajs winsch wareja nepelnit daschu grafi. Ahrzeema ihpashneeka grafa Mellina dehls ari tajā laikā studeja Terbatā, stahsta, ka grafa pagasta semneeka dehls muischas ihpashneeka dehlam palihdsejis mahzibās.

* * *

Pawisam sawada eespehja isglistibu weizinat Neikenam radās mahzitaja amatu Diklu draudse usnemot. Tur nonahzis winsch atrada preekschā tikai draudses skolu, bet Neikens tuhlit atšina, ka schi skola ir par nepeeteefoschu, lai kaut zil pazeltu draudses lozektu semo isglistibas lihmeni. Tiklihds isnahza jaunais pagastu paschwaldibu likums, Neikens isgahdaja no muischu ihpashneekem semi un buhmaterialus pagasta skolām, tā ka Diklu draudse bija weona no pirmām draudsem, kura dabuja pagasta skolas. Gan wehla israhdijās, ka jaun eerihtotām skolām ir sawi truhkumi un nepilnibas, bet tas wifs neatureja Neikenu no ichi swehtibas pilnā darba.

Winsch, kà wina dsihwes aprakstitajš Heerwagens leezina, škaidri atskahrta, kà ar jaunibu esot jaeesahk, ja gribot lai tauta atsel. Wezus kokus gan war laust, bet ne lozit. Jauni kozini turpretim weegli lokami. Tapehž Neikens špehžigi strahdaja ar školàm. Jaunas školas zelt un pehž kahrtaš eetaisfit, tas winam bija tas mihtakais darbs un ar scho darbu winam ari tibri brihnischki isdewàs. Pee školu zelschanas Diktos un Umurgà Neikenam daudš kaweklu pretim stahjàs. Bet winsch tos wisus weegli un ahtri isflihdinaja un nowehla. Neikens zaur zaurim pasina latweeti un latweeschu šawadibu. Winsch laudim wisu tik gaischi mahzeja isškaidrot, kà neweens wairs neko pretim newareja runat un kà wina draudšè wisur školas iszehlàs. Diktos kungi un semneeki šawam mahžitajam labpraht palihdseja ar ne maseem upureem pee školu zelschanas. Kad Neikens atstahja Diktus, katram Diktu draudses pagastam bija sawa skola.

Lai gan Umurgà Neikens šabija tilai ihšu laiku, tad tomehr ari te winam labi isdewàs un kad tik ween ilgatu laiku buhtu dsihwojis, tad teescham ari Umurgà školas buhschanu tàpat buhtu eetaisijis kà Diktos. Neikens zilwelus labi mahzeja pasiht un isschtirt un tadeht gandrihš katreis derigus školas wihrus usgahja. Ka Neikenam pee školu zelschanas, eetaisichanas un pahrbuhweschanas tik labi isdewàs, par to gan nebrihnesimees, peeminedami, kà Neikens tiklab par školmeisteru kà par mahžitaju bij mahžijees.

Neikens wehlejàs eerihkot ari kahdu misijias školu, kur waretu šagatawot misionarus paganeem. Rahdà wehstulè Šimses tehvam winsch raksta, kà interese preelsch paganu misijas topot arween dsihwaka, kà wisàs semès, tà ari pee mums un speeschot us paklausibu Kristus baušlim, kura Winam ari patihkamaka nekà tilai naudas un aifluhgjchanu upuri, ko lihdsš schim seedojuschki. Ro-

dotees prasibai, teeschi personigi peedalitees no muhsu basnizas puses un tai noluhkâ dibinamas misijas skolas. Pehz Neikena domâm tagadejos apstahklos isnahktu lehtaf, weentahrschat un leetderigaf, ja pee seminarâ eerihkotu paralellklasti 4—8 misijas skolneekem un tos sagatawotu us Leipzigas misijas eestahdi. Lasichanâ, rakstichanâ, sikhmeschanâ, musikâ, matematikâ, geografijâ, wehsture, wahzu walodâ, religijâ wini waretu kopigi (waj blakus) mahzitees ar seminaristeem, bet latinu un greeku walodas un kas wehl wajadfigs, wineem waretu pasneegt kahds teologijas kandidats, tursch kâ palihga skolotajs pee seminarâ ari wispahrigi waretu pasneegt religijas mahzibu. Wisâs zitâs kopejâs atteezibâs schis kandidats stahwetu ar saweem misijas skolneekem sem seminarâ direktora.

Neikens luhds, lai Zimse buhtu tik laipns un neleegtos pasinot sawus eestatus un sawu spreedumu schai jautajumâ, jo tee winam buhtu no swara pee projekta motiwefchanas sinodes preekshâ.

Ro Zimse Neikenam atbildejis, naw nahzis sinams. Tikai sinodês schis preekshlitums naw atradis peekrischanu un tadehl Neikena nodoms palika neispildits.*)

Neikena puhles skolas leetâs tika wispahrigi atsihtas. Kad 1866. g. nomira Walmeeras aprinka skolu pahrluhks, Umurgas mahzitajs Knierims, Neikens teef eezelts schajâ weetâ. Kâ skolu pahrluhks Neikens bija ari Rigas-Walmeeras aprinka skolu waldes peesehdetajs un wareja tad wiseem spehkeem weizinat winam til tuwu stahwoscho skolu leetu. Stahsta, ka winsch masakais 2 reis nedekâ apmeklejis Diklos un Umurgâ draudses skolas, pazeldams winâs mahzibu lihmeni, tâ ka pehz wina nahwes Umurgas draudses skola, ar slaweno skolotaju Wikumu preekshgalâ, bija tablu pasihstama.

*) Zahnis Zimse, Rigâ 1914. g.

Leelu lomu tautas isglichtibas weizinaschana ipeh-
tejuschi Neikena sarihtotee dseesmu swehtki. Winsch bija
leels dseesmu draugs un labprahht noklausijās dseesmu
skanās, tāpat ari weizinaja koru dseedaschanu. Pirmee
leelakee dseesmu swehtki Widssemē tīra sarihtoti treschos
Wafarswehtkos 1864. g. Diklu mahzitajmuischas birfē,
peedalotees 6 apfahrtnes koreem. Par scheem dseesmu
swehtkeem pats Neikens pastahsta šawā „Zeta beedra“
1865. g. 19.—21. n.

„Up Mikeleem 1863. g. brauzu us šawu mihlo
Ahrzeemu bibelswehtkos. Gestdeenas wakarā pawehlu
pee skolmeistera eenahziš, tur atradu pulzinu dseedataju,
kas bibelswehtku dseesmas it zihīgi mahzijās. Bij lasi-
juschees gan no Ahrzeema, gan ar no tahleem nahburgeem,
un dseedajuschi jau dauds stundas, bet peklusis neweens
wehl nerahdijās, un azis wiseem ipihdeja no preeka.

„Šau schodeen numš bija swehtki!“ weens jauneklīs
teiza schkirdamees.

„Dseesmu swehtki!“ otrs tam atbildeja; un schis
wahrds man ar tahdu škanu eekrita ausi, ka tuhli ar
teem dseedatajeem šahku aprunatees, waj zitreis newaretu
šanahht us dseesmām ween, kā schoreis nahkluschi us deer-
wahrdeem.

„At, zif tas buhtu jauhi! — Sauzeet ween, lab-
prahht nahksim.“

„Labi, es šaulschu.“

„Šā tad nu dseesmu swehtkus te bijām norunajuschi.
Bet sinams, lai swehtku preeks buhtu pilnigs, tad skol-
meisteri un dseedataji un wehl dauds ziti bij jaluhds pa-
lihgā; un neluhdsām wis welti. Daschs labs gan schau-
bijās un atkahpās, jo neweens newareja apgalwot, waj
tahds jaunš nodoms ari labi isdosees; tomehr schini
aprinti, gods Deewam! netruhtst wihru, kam zihīgs garš

un droscha firds us katru teizamu gaitu. Kad tee mums sawu palihdsibu bij apsolijuschi, tad islaidam sinas, ka trescha Wasarswehtku deenâ Diktu mahzitajmuischâ dseefsmu swehtkus swehtis. Schis draudses skolneeki un dseedataji to wehsti usnehma it preezigi, un skolmeisteri sagahdaja steigschus, kas us tahdeem swehtkeem bij gahdajams. Raimina saimneeki jau widus deenâ labprahrtigi saweda fahrtis un wirwes preefsch audekla telstim, ko weenu dseedatajeem un diwas klausitajeem te mahzitajmuischas birse uszehlam. Meitas nahza ar puku wainageem un kupleem lapu stapekkeem tās ispuschkot Uri par sehdekkeem teltis un schur tur apfahrt jau bij gahdats. Dseefsmu plazis (fl. 4. attehlu) tad nu bij gataws un — klajā pakalnā, augstu loku pakrehfli — gan jauks.

Swehtku rihtā faulite mirdseja zaur plahneem, gaischeem padebescheem, un putnu balsis atskaneja siltā, klusā gaisā. Ap pulksten astonem jau weesi sahka rastees, — wiswairat tahneeki, kas nebij sinajuschi nosazitu stundu, kad dseefmas sahtsees. Tee nahza arween beeschaki, kahjam un brautschus, lihds pehdigi bij lasijees tahds klauschu pulks, ka reti te buhs redsets.

Schis draudses pagasta skolneeki, 120 skaitā, bij pulzejuschees Diktu pagasta skolā, kas tepat tuwu pee basnizas; tee garā strehki stahditi, pa trim un tschetreem lihdsās, ap pulksten diwpadsmiteem dseedadami atnahza us dseefsmu plazi. Lai smalkās balsites ir plashā birse buhtu dsirdamas, tad wisas tschetras skolas sawu spehtu faweenoja un dseedaja nu kopā behrnu korī gan basnizas, gan lauku dseefminas, us diwi, trihs un ari tschetram balsim. Bij tikpat ar ko klausitees.

Kad pahri stundas bij dseedajuschi, tad majee, kas ziti tai deenā agri zehluschees un labu zela gabalu nonahkuschi, pusdeenas faulē stahwot palika gurdeni. To manidami metām agrak meeru, nekā papreefsch bij nodo-

4. att. Spirmo šiecinu šuochšu uoceta Siflu mahaitajunūidās parčā.

mats, un steidsamees pee klingeru kurwja un alus muzas, kur atkal dabujam spirtumu.

Pa tam bij sanahkuschi dseedataju pulki -- wihru kori, gaiditi un negaiditi no sescham draudsam. Diktu pagasta skolâ apsweizinajuschees tee Rujenes skolmeisteru A. Schwechu paschi bij zehluschi par direktoru jeb rikhotaju un losejot to kahrtu nolikuschi, kâ tee seschi pulkizits pehz zita lai dseedatu. Tad sawas dseesmas direktoram usdewuschi un balsis ismehginajuschi ap pulkstens tschetreem tee pa diweem lihdsas weenos solos us dseesmu plazi nahza, no klausitaju pulka usmaniba gaiditi. Preekschâ bij jau skatit tos sweikus tautas dehluš, kas ar saweem wadoneem — kopâ ar kahdi 120 wihri — leelâs teltschâ klusu sastahjâs; bet kad tee wisi weenâ kori Deewam par godu un sawai tautai par leezibu to warenu Lutera dseesmu — „Deewas Rungs ir muhsu stiprâ pils“ — tschetram baliim dseedaja, tad klausitajeem firds lihds us augschu dewas swehtku lihgsniba.

Tad runaja Neikens, apsweizinadams swehtku weesus un zildinadams dseesmu garu. Tad sahkas leela dseedaschana. Tee seschi dseedataju pulki trihs lagas zits pehz zita nahza preeschâ, katrs ar sawam dahwanam un swehtku upureem. Pirmee dseedaja Leel-Salazeeschi, tad Straupeeschchi, Limbaschneeki, Mas-Salazeeschi, Rujeneeschchi un pehdigi Dikleeschchi, kâ mahjas behrni. Swehtki beidsas ar kopigi nodseedatu dseesmu „Lai Deewu wisi lihds“, pehz kam mahjas tehws — Neikens swehtku weesus ar firnigeem wahrdeem atlaida, pateikdams mihleem dseedatajeem, ka tik jauki un skani dseedajuschi, un klausitajeem, ka klusi, godigi klausijuschees, — un isteikdams zeribu, nahkoschâ gadâ atkal dseesmu swehtkos jatiktees.“

Un isnahza ari satikschanâs 1865. gadâ Matichu draudses Baunu muischas parkâ. Pee scheem swehtkeem bes jau eepreekschejo swehtku koreem nehma dalibu ari

5. att. Diklu bafniža.

Smilteneš koriš, bet Limbašchu un Maš-Salazes koru weetâ, kuri nebija eeraduschees, Rubenes un Matišchu kori, kopâ apm. 140 dseedataju. Swehtki noriteja ar til pat leelu sajušmu kâ Diktos.

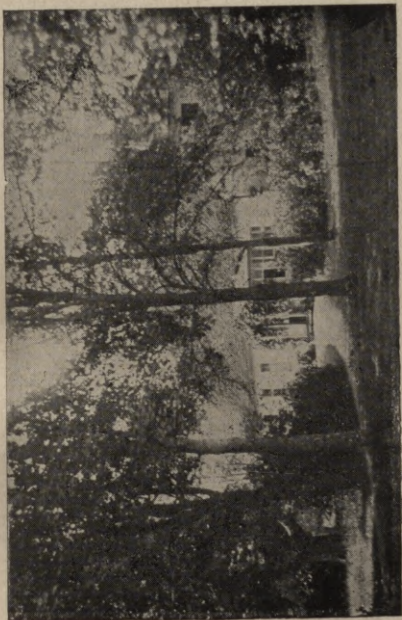
1866. gadâ dseesmu swehtki Reikena wadibâ tika šarihtoti Rujenes Leelās muiščas ešera šalâ. Šoš swehtku patš Reikens aprakstijis „Mahjas Weesa“ 1866. g. 28. un 29. n.

No šcheem 3 dseesmu swehtkeem tad isauga špirmee wišpahrigeē latweešchu dseesmu swehtki, kas tika šarihtoti 1873. gadâ, bet šoš swehtkus deemšhel Reikens wairs nepeedšihwoja.

Neikens kà mahzitajs.

Taisni 31. dsimuma deenâ 1857. g. 25. martâ, general-superintendents Walters, Neikena tehwiſchkais labwehliſ, eeweda winu Diklos par mahzitaju. Diklu draudſe toreis bij weena no wiſmaſakâm draudſem Walmeeras aprinki ar deesgan pamasu eenahkumu, bet Neikenam jau neſtahweja pirmâ weetâ laižigez, materialee labumi, bet gan wehleſchanâs ſeedot ſawus ſpehtus Deewa walſtibas iſplatiſchanai un ſawas tautas garigâs un laižigâs labkļahjibas wairoſchanai.

Pate Diklu mahzitajmuiſcha atrodas toti jaukâ weetâ uſ kraujas upes kraſta pee leelas behrſu birſeſ. Pats muiſchas nams (ſk. 6. attehlu) bija leela ehrtâ ehka, kur nu wareja Neikens pulzinat ap ſewi ſawus mihloſ. Jau redſejâm, ka wiſch tuhliſ nehma pee ſewis ſawus wezakus un nelawejâs pahrweſt ſew par dſihweſ beedreni jaunawu, kuru jau ſen bij iſredſejis. Kalniſch ſawâs atminâs paſtahſta par ſcho eepaſihſchanos tâ: „Seminara kurſa beigâs, Walmeerâ bij notizis nejauſchſ neezigs gadijums, kurſch tomehr nepalika beſ jwariga eepaida uſ wiſu Neikena wehlaſo dſihweſ likteni. Seminara audſekneem no kaħda iſrihtojuma uſ mahjâm ejot, pabraukuſi garâm elipaſcha ar wairakâm paſihſtamâm damâm. Weenai no tâm nejauſchi iſkritis mutes lakats, kuru ſeminaristi ſazensdamees ſtrehjuſchi pazelt un paſneegt. Iſrahdižees, ka no wineem bijis pats tſchallakais Neikens, kurſch mutes lakatu warejis paſneegt. Lakatu ſanemot laiſkam jaunawas azis pateizibas juħtâs un atſinibâ par kawaleera braſcho tſchallumu buħs tiſ ſirſnigi

6. att. Helsingin kahvipöytäkatu.

un burwigi skatijuschäs, ka winas us Neikenu darijuschas
 fewischli dsilu eespaidu. Pee isdewibas winsch scho ahr-
 kahrtejo eespaidu naw slehpis winai atstahstit. Tä starp
 wineem nejauschi iszehluses ka zereschanäs. Saunawa
 bijusi Konstanze Brümmer, guvernanter kahdä
 dsimtä Walmeeras apkaimē. Pa tam starpäm bija pa-
 gahjuschi skolotaja gadi un 4 studiju gadi bes kahda tu-
 waka sakara abu jauneschu starpä. Buhdams stingri
 apsinigas dabas un moraliska rakstura zilweks, Neikens
 palika ari pehz gadeem ustizigs pirmatnejäm juhtäm, kaut
 gan winam ka mahzitaja amata kandidatam mehginajuma
 gadä bija atwehruschäs zitas isredses, tomehr winsch pah-
 weda par laulato draudseni to paschu lihgamu no jau-
 nekla gadu eespaideem. Eesahlot dsihwe noriteja labä
 fastanä tiklab sawä starpä, ka ari ar wihra wezakeem.
 Neikens sawas seewas wezakus ari nehma pee fewis,
 bet seewas wezaki bija dsihwojuschi sawä starpä loti ne-
 fatizigi. Neikens gan isleetoja wiju sawu sirsribu, lai
 winus sameerinatu, bet tas winam neisdewäs- Ar laiku
 bij nomanams, ka meita ar mahiti turejäs kopä, atschir-
 damas tehwu nost ka atsewischku zilweku un israhdidamas
 ihgnumu pat pret paschu mahzitaju un wina wezakeem.
 War eedomatees, kahdas nepatisschanas un zit leelus
 sirdsehstus neiszeeta pats Neikens, kursch pats ka mah-
 zitajs sawä mahjä ne ar kahdu mihlestibu un labwehlibu
 newareja nodibinat meeru un satizibu. Wiss mahjas
 meers bij sudis un satiziba mahjas dsihwē galigi isjutuse.
 Redsedami nemeera pilno nesatizibu, Neikena wezaki weh-
 lejäs dsihwot atturigi, un klusi sawä kambari un turpat
 sanemt ari sawu ehdeenu un pahrtiku. Wini bija lihds
 sirds dibenam noskumuschi par dehla besgala nelaimigo
 mahjas un laulibas dsihwi. Tomehr pats mahzitajs
 nekad ne ar weenu wahrdu neschehlojäs par scho sawu
 nastu, bet nesa un zeeta to klusä garä pee fewis. Wezaki

ari, sawu dehlu saudsedami, neaiskakra scho wahrigo weetu: un neapgruhtinaja winu ne ar kahdeem waizajumeem waj nogauschanos. Us ahreeni wiis islikās jauki un labi: mahzitaju wiis mihtoja un zeenija; tuwu un tahlu winu daudsinaja par weenu no wiiswairak eemihloteem spredikotajeem, kuru klausitees brauza no kaiminu draudsem dauds zilweki! (Profesors Schmidts stahsta, ka wina tehws brauzis gandrihs 70 werstis no Liseneescheem us Umurgu Neikenu klausitees). Tikai paschā mahjā ween walidija galejs posts. Tā deemschehl peepildijās dsejneeka wahrds, ka „dsihwes netrauzetu preeku neweens mirstigais naw baudijis.“ To tomehr nesaihdsis un nesaruhgtinats spehja panešt tikai tahds wihrs tā Neikens, wihrs ar nerimstoschu mihlestibas pilnu firdi uu neschaubamu tizibu, kas sawu gara enkuri bija nodibinajis Muhschigajā mihlestibas awotā. Wina gara stahwoklus bija peelihdsinams dsilām juhras dselmēm, kuras wirzpusi tikai wehtras un bangas war nemeera putās sajaukt un sapehrt, bet kuras dsilumā ušturas netrauzetā meeribā. Tā winu nelad neredseja ihgnu; ar wiseem winsch isturejās weenmehrigi mihlsch un laipns. Protams, ka saweem peederigeem winsch atdewa waj wisu firdi. Dsintas lozeklu swinamās deenās, Seemas swehtkos pee eglites waj ar kad kahdreif pahrbrauzā no pilsehtas, dahwanas wiseem bes isnehmuma bija isfraudstas un sagahdatas ikkatram pehz wina stahwofla un peederigās sawadibas.“

Sik leelu eewehribu Neikens peegreesa saweem behrneem, leezina wina dehls Georgs, rakstidams: „Rad mans tehws mira, es biju tikai druslu wezaks par 8 gadeem. No tehwa mas ko atminos. Atminā palikuschas tikai krehslas pilnās wakara stundas, kur winsch mums behrneem scho to stahstija, kur kopā mahzijamees Schillera dsejas, waj atkal wingroschanas stundas, ko winsch mums pasneedsa (laitam no tām sajuhsmينات wezakais dehls

palika par kareivi). Tāpat ari muhs behrnus winsch nehma lihds, kad isnahza kur brautichana." Droschi ween behrnu mihslestiba winam bij par atspaidu zitadi druhmajā gimenes dsihwē.

Sawam mahzitaja amatam Neikens nodewās ar wisu sirdi, zensdamees buht sawai draudsei par ihstu dwehsetu ganu, kursch ruhpejās pehz labatās eespehjas par ifkatru draudses lozekli.

Neikens tā spredikotajs. Neikens sawā laikā bijis wiseewehrojamaikais kanzeles runatajs, kuru, kā jau redsejam, laudis brauza klausitees pat no attahlam draudsem. Mahzitaji winu labprahht aizinaja us bibeles un ziteem swehtkeem, pee kam daschas draudses winu tā bij eemihlojuschas, ka aizinaja winu us bibeles swehtkeem gandrihs waj katru gadu (peem. Gaujene 1860., 1862., 1863., 1865., apsolijees nahkt ari 1868. g., bet nahwe aistaweja winu iswest scho nodomu). Kā Neikens spredikotaja schahdos swehtkos leezina Heerwagens: „1860. g. Neikens Gaujenes mahzitajam bij par weenigo palihgu us bibeles swehtkeem Petera deenā. Neikens sazija sprediki 1¹/₄ stundas. Tad draudse drusku isgahja ahrā leelā karstuma dehl. Nu Neikens otrā lahgā draudsei stahstija par daschadām Deewa walstibas leetām 1¹/₂ stundas un draudse tomehr nemas nepeekusa. Leels klusums un usmaniba turpretim basnizā waldija. Neikena wahrdi tā bija kehruschees, ka pehz kahdeem gadeem pehrminderi winam rakstija luhgschanas grahmatu lai atkal nahkot us bibeles swehtkeem.“

Par Neikenu tā mahzitaju Kalninsch nodod schahdu leezibu: „Neikens bija labs psichologs un winsch sawās runās un spredikos nojauta uskert to saturu un tahdu preekschnesuma weidu, kas klausitajus waldsinaja un intereseja. Zitadi wina preekschnesuma weids un istureschanās, peem. kanzelē, bija loti weentahrscha: winsch sprediki sakot

stahweja loti meerigi, ja dauds, tad kahdâ teikumâ us-
 fwehruma un aisrahdiijuma labâ pazeldams rahdamo pirkstu,
 un runaja mehrenâ balsi. To teesu dsihwak atspogulojâs
 wina dwehseles sajuhtas un domu wirseens wina waibstos
 un mimikâ. Wina ahrejais isstats bija ihsts garidsneeka
 weidols: atklahtais, gara apstaidrotais waigs jaweenoja
 zilwekmihlibas un laipnibas isstarojumu, weenotu ar dsilu
 nopeetnibu. Plaschâs azis nopeetnas dedsibas un dsila
 dwehseles meera pilnas. Wisa istureschanâs un rihko-
 schanâs wisos sikhumos rahdija zaur un zaur isglichtotu
 zilweku, kursch sewi weenmehr tureja stingras rihzibas un
 garigas disziplinas robeschâs. Upbrihnojama saskana pee
 wina bija jaweenota prahta un firds isglichtiba. Nelas
 tulschâs, ahreji peenemts, isleekulots, bet wesela, pilniga,
 moraliska personiba. Itkats wina klahtbuhtnê sajuta,
 ka no wina isgabja gars, kas pee wina peewelt un saista,
 saskanda un welt augschup idealos augstumos. Wina runas
 klausitajus pazildinaja un aisgrahba. Tajâ bija prahtam
 un juhtam dota sawa psichologiski smalki apfwehrta data."

Schehl, ka no wina latweeschu spredikeem ir usgla-
 bauschees tikai divi (nodrukati Bertholza 1864. g.
 isdotâ „Otrâ jaunâ Sprediku grahamatâ). Tâ kâ no
 Neikena pehtneekem neweenam schee sprediki naw pasih-
 stami un minetâ sprediku grahamata tagad gruhiti atrodama,
 scho rindinu rakstitajs weenu no scheem spredikeem sem
 nosaufuma „Wir s e m e s e s m u z e l i n e e k s" isdewis
 atfewischtâ grahamatâ un otru — festâs swehtdeenâs pehz
 Leeldeenâs, jeb Paklausischanas iwehtdeenâs sprediki —
 eeweeto kâ peelikumumu pee schi Neikena dsihwes apraksta.

Kad islasam abus schos spredikus, mums uskriht
 leelâ weenkahrschiba, bet ari firsniba, kas pluhst mums
 pretim no scheem spredikeem. Tikai jaukâs glesnas, peem.
 par odsinâm zetmalâ un sikhigee salihdsinajumi, peem.
 par kara wihru, kura rotas wairs nespehj sobinu turet,

mums leezina, ka sprediki rakstijis dsejneeks — mahkslineeks. Newajaga ari aismirst, ka sprediki rakstiti preeksh kahdeem 60 gadeem, kur klausitaju un lasitaju redses aploks wehl bija wisai schauris un kur wajadseja zenstees sneegt deewwahrduš jo skaidri un saprotami. Un to abi sprediki ari pilnigi panahk — jo weenkahrshakus un weeglat saprotamus spredikus gruhti eedomatees. Muhsu jaunee spredikotaji no teem war mahzitees, kahdeem jabuht weenkahrshceem, nemahziteem zilwekeem sakameem spredikeem.

Neikens neaprobeshojas ar spredikoshanu ween: tajā swehtdeenā, kad nebija deewgaladneeku, pehz nolasita ewangelija waj lezijas mahzitajs isnahza no altara un gar basnizas widus zela jeb eju malām lehnām solojot skaidroja nolasitos wahrduš un pratinaja basnizenus deewwahrduš. Reisām winsch lika lasit ari bibeli waj dseesmu grahmatu. Ja kahds no tam atteizās, aishildinadamees ar sliktu redses spehju, tad Neikens tam peedahwaja kahdas no lihdsanemtām brillēm, kuras winsch pastahwigi few nehšaja lihds.

Pehz beigteem deewwahrdeem Neikens reisem usai zinaja pehrminderus basnizas gehrbkambari, luhgdams winām wisu sazit, ko draudse wehlotees kahrtibas un zitu basnizas un draudses darbu sinā. Pehrminderi tad ari to ispildija. Tahdā kahrtā mahzitajs ar draudsi weenmehr stahweja labā faskanā un šasinā, jo mahzitajs tā dabuja sinat draudses wehleschanās.

Neikena darbiba ahrpus basnizas. Neikens neaprobeshojas weenigi til ar deewwahrdu fludinashanu basnizā, bet israhdija šawas gara spehjas un mihlestibu ari ahrpus basnizas muhreem. Swehtdeenās tuhliit pehz deewwahrdeem Neikens dewās us kapsehtu paglabat mirušos. Kalninsch stahsta, ka beeschi pehz paglabashanas winu apstahjuschas wiswairak seeweetes, pluhstoshchām asarām šlapinadamas wina rokas, pateizotees

par mihlo aigahjeju firnigo pawadischanu un luhgdamàs,
lai tad, kad winas mirstot, winas ar til pat jauki pa-
wadot.

Ari wina deewgalda jeb konfirmazijas mahziba bija
jauneescheem neaismirstama. Pehdejâ mahzibas nedelas
deenâ winsch eesauza ifkatru konfirmandu par sewis sawâ
rakstamâ istabâ firnigi isrunatees, apzerot ifkatra dsimtas
un dsihwes apstahklus, pasneegdamš labus padomus nah-
kamai dsihwei un brihdinadams no daschadâm kahrdinascha-
nâm. Sahds swinigs brihdis pamudinaja ifkatru nopeetni
skatitees us sawa muhscha gaitu un sajuhšminaja us labeem
apnehmeeneem.

Leelu wehribu Neikens peegreesa behrneem. Winsch
labprahnt gribeja, ka wezaki tos nemtu lihds basnizâ, lai
tee jau masotnê tiftu westi pee Deewa. Behrni ari lab-
prahnt nahkluschi us deewnamu. Stahsta, ka tee nostahju-
schees zelmalâ, pa kuru Neikenam bijis janahk us basnizu,
un gaidijuschi winu nahkam. Weenmehr winam preesch
teem bijis kahds laipns wahrds; beeschi winsch eedams
pat lizis swehtidams sawas rotas us winu galwâm.
Ari par behrnu swehtkeem winsch toti ruhpejees un pat
us mirschanas gultas guledamš wehl wehršis sawas azis
us to pusi, kur netahl no Umurgas mahzitajmuischas tik-
schi swineti behrnu swehtki.

Lai nahktu wehl tuwakos safaros ar saweem drau-
dšes lozektkeem, Neikens winus apmellejis beeschi ween
mahjâs. Tâ kâ Diktos draudse naw wisai leela, tad
Neikens wareja winâ apmellek katru mahju. Kur winsch
atrada kahdas nekahrtibas, tur tas isbahra faimneeku,
faimneezi, kalpus, puischus un meitas, bet wisu to winsch
darija mihligi, tâ ka neweens par wina rahschanu nelau-
nojâs, bet mahzibai paklausija. Brauzot Neikens usnehma
sawos wahgos un kamanâs katru zela gahjeju, ja winsch
redseja, ka tas noguris. Ar to wisweenkahrshako zilweku

Neikens wareja isturetees laipnigi un tà eemantoja sawas draudses un tautas mihlestibu.

Kalninsch stahsta, ka laudis beeschi wehlejuschees redset sawu eemihloto mahzitaju kà weesi sawas godibās, ihpaschi kahsās. Warbuht aif noguruma no swehtdeenās amata peenahkumeem wiasch swehtdeenā pa laikam reti kad ispildija kahsu eeluhgumus, bet gan beeschal otrā deenā, t. i. pirmdeenā. To sinadami, ka mahzitajs buhs otrā kahsu deenā, kahsneeki bija peespeesti turetees kahrtigi, lai mihlais weesis neredsetu nepeeklahjigus, peedausigus flatus. Kahsās nobrauzis, mahzitajs deju starpbrihschos pats usmudinaja us jautribu, eerahdidams daschas atjautigas rotalas un ispreezas. Wina klahtbuhtnē wajadseja waldit peeklahjigai jautribai un newainigeem preekeem. Kahds Neikena azu leezineeks M. Krogsems apraksta Neikenu kahdās kahsās*): „... Otro reisi winu redseju Diktos kahdās semneeku kahsās. Jaunatne dejoja leelā rijas peedarbā un Neikens ar wezakeem laudim sehdeja turpat un noskatijās, tà jaunatne preezajās. Laikus pa laikam Neikens peezehlās, fasita plaukstas un ussauza: „Nu meitinas, nahzeet nu atkal padseedat!“ Tad nu wisi šapulzejās ap Neikenu un dseedaja kahdu garigu dseefmu. Wairak tika dseedatas „Jesus dseefmas“, kà peem. „Elaistais Kungs Jesus, šaldaks nekā medus“ u. z. Ne-tika dseedata neweena tautas dseefma. Neikena klahtbuhtnē wisi jutās deesgan brihwi, winu usskatija par saweju un newis sweschu kungu, bet nebija eedomajams, ka wina klahtbuhtnē tiftu peelaiistas rupjibas waj bestaunibas. Wispahri walidija tur tahda swehtlaimiga jautriba.“

Rā Neikens wareja buht nopeetns un stingrs, (to rahda Kalnina pastahstitais gadijums, kas notizis kahdā

*) M. Krogsemja wehstule stol. J. Lapinam („Ausmas“ 1. numurā.)

frogâ. Pee Diklu pagasta peeder ari daschas Puikeles pagasta mahjas, kuras no Diklu basnizas atrodas wairat tã 15 werstes atstahstu. Lai ari tee dabutu dsirdet deew-wahrduš, mahzitajs brauza reisem, sewiſchti seemas laikã, pehz deewwahrdeem basnizã, tur pee pehrmindera noturet deewkalposchanu un peenemt newarigos pee Sw. Wakar-ehdeena. Utpakãt brauzot ſwehtdeenas wakarã winsch brihscham eegahjis tã ſauktã Osolu frogã, kursch tolaif bija isdaudsinats par leelu dsehraju perekli, ar pahtagu rokã un istrenzis frogã brahlischus no tureenes us mahjam. Kad par schahdeem atgadijumeem mahjã ſaweem wezakeem smeedamees stahstija, ka tur wetschi mukuschy pa galwu pa faklu no frogã laukã un mahte peebilda, waj neefot bailigi weenam pascham warbuht eereibuscheem tehwineem stahtees pretim, tad winsch atbildeja, ka paschu dsehraju ſirdsapsina winus beedejot, tã ka tee us pretoschanos nemaj nedabujot domat."

"Bet Neikens, ſaka Kalninsch, nebija mahzitajs preeſch winpasaules ween. Winsch wiſã ſawã dsihwẽ israhdija pahreezibu, ka křistigã tiziba, kuras ſludinatajs winsch bija, nebuht naw kahdas ſwehtulibas waj pasch-taiſnas leekulibas tiziba, bet gan dsihwibas spehks, kuram japarahdãš ſtingrã tikumibã un wiſzaur palihdſigã turawu mihlestibã. Wiſpahrigi ſarunajotees ar draudſes lozet-keem winsch labpraht ar wineem kopigi pahrspreeda un pahrrunaja par ſadsihwes un ſaimneezibas jautajumeem. Kad ap 1865. gadu Wiſdomẽ plaschat ſahka ſemneekem mahjas pahrdot par dsimtu, Neikens ſawã „Zela beedri“ rakſta: „Plaujams laikš mums ir nahzis, mihlee lat-weeſchi, tahds, ko muhsu tehwi naw redsejuschi, neds ar gaidijuschy, ka winu behrni til drihs jau to peedsihwos. Kad mahjas un ſemi dabujam pirkť par paleelamu ihpa-ſchumu us augumu augumeem, tad teescham ar preeku un pateizibu waram ſazit: nu plaujams laikš mums klahstu.

Un tapehž: kad plaujams laiks, tad pasteidsas, pirms
isbirst graudini."

Neikena istabā karajāš 3 gimetnes pee seenas:
latweeschu gruntneezibas weizinataja un nodibinataja,
Rujenes ihpaschneeka Hamilkara von Fellersama gimetne
ar parakstu: „Ne teesibas, ko kahds ismanto un isleeto,
bet peenahkumi, ko winsch few usleekas un ko ujnemas,
dod winam wehrtibu.“ Otra gimetne bija bistapa Waltera
ar parakstu: „Zik zilweks mihlo, tik winsch dsihwo!“
Treschā bija Widsemes tautskolu dibinataja un weizina-
taja un pirmā Widsemes skolu padomneeka, wehlaķā
bistapa Almana gimetne. Wisi schee ir wihri, kuri lat-
weeschu tautas labwehli un labdari. Echo nopelnu dehl
pee tautas Neikens schoš wihrus augsti zeenija un lihds
ar winu gimetnēm wehlejās, lai winu gars weenmehr
buhtu ap winu un winu preekschsihme weenmehr stahwetu
azu preekschā."

Un tas ari teescham tā bija, jo ari sem wina gi-
metnes waram rakstit tos wahrdos: „Zik zilweks mihlo,
tik winsch dsihwo.“ Uri Neikena dsihwei peedewa ihsto
wehrtibu wina mihlestibu us Deewu un us lihdszilwekeem.
Echi mihlestiba bija saistita ar stipru tizibu, kas ari is-
paudās wina dsihwē, wina wahrdos, tā ka winsch wareja
ari sajit: „Es tizu, tapehž es runaju!"

Neikena ķa mahzitaja slawa drihs ispaudās pa wisu
Widsemi un, ķa jau redsejam, daudsas draudses winu
ķa mihlu weesi aizinaja us saweem bibeles swebtkem.
Naw nekahds brihnums, ka weenai otrai draudsei radās
wehleschanās winu dabut par sawu mahzitaju. Kalniasch
atstahsta gadijumu, ka kad pehž nedauds gadeem Neikena
ķa teizama mahzitaja slawa jau bij nodibinajusees, Diktu
mahzitajmuischā eeradās diwi delegati no Rigas Zahna
draudses (Zukurbekera weesnizas ihpaschneeks Pakalneets
un wehl kahds otrs kungs), kuri Neikenu usaizinaja pee

7. att. Umergaas baņņiņa

minetās draudses. Ridsineeki folija leelus labumus un
 fposchu nahkotni. Dabujuschi just par Rigas prezineekem,
 Diklu draudses lozekli nesinaja ais ismifuma ko darit;
 no wineem nemitigi nahza preekschtahwi ar jo firsnigeem
 luhgumeem, lai eemihlotais mahzitajs winus neatstahjot.
 Sarunajees ar saweem wezakeem, Neikens dewa us Rigu
 a t r a i d o f c h u atbildi.

* * *

Tomehr Diklu draudse sawu darbibu noslehgt Nei-
 kenam nebija lemts. 1866. g. nomira Umurgas mahzitajs
 Knierims, un Umurgas draudses lozekli neweenu zitu
 newehlejās par mahzitaju, tā ween sawas draudses dehlu
 Neikenu. Atri draudses konvents peeweenojās draudses
 gribai un Neikens weenbalfigi tita eewelets par
 Umurgas draudses mahzitaju. Zif gruhti winam ari nenahzās
 no Dikleem schirtees, tomehr winsch newareja atsazitees pa-
 klausit umurdseeschu aizinajumam. Ar kahdām juhtām
 Neikens gabjis us Umurgu leezina wina wahzu walodā
 rakstītā wehstule Umurgas basnizas preekschneekam:

Wina Augstsfimtibai

Baronam N. Mengdenam, Umurgas
 basnizas preekschneekam.

Zuhfu draudses konwenta weenbalfīgā lehmumā,
 mani aizinat us wakanto Umurgas draudsi, es pehz
 nopeetnas pahrdomaschanas redsu Deewa gribu,
 manu dsihwes gaitu schehlastibas pilnā wadibā
 wirsit atpakaļ us to draudsi, no kureenes ta sah-
 kusēs, un laut man tur darbotees un seht, kur es
 saehmīs pirmos deewischlās dsihwibas dihgus.

Deews, kas ir nespehzigos warens, lai man
 palihds buht Umurgas draudses konwenta ustizibas

zeenigam un buht uftizigam tai amatâ, kas sludina-
falihdsinaschanu.

Pilnigâ augstzeenibâ Zuhfu
Augstsdm̄tibas padewigais
G. Neikens,
t. l. Diklu mahjitajs.

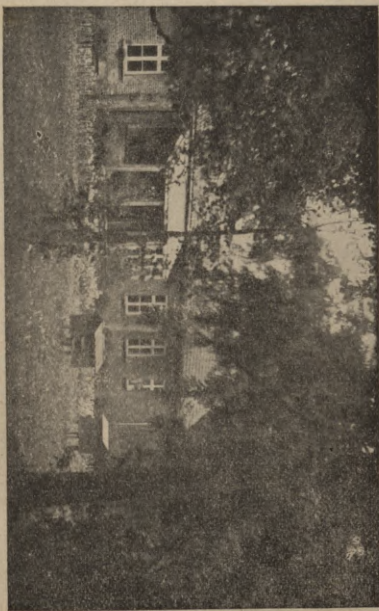
Diklu mahj. muischâ,
20. junijâ 1866.

N° 169.

Somehr umurdseescheem wadjadseja wehl labu laizinu
pagaidit, kamehr Neikens wareja pahrzeltsees uf jauno
weetu. Gan jau 5. dezemberi 1866. g. winsch tika jaunâ
weetâ apstiprinats, bet eeweschana wareja notikt tikai
nahkamâ gada februari. Leels truhkums jaunâ weetâ
bija noderigas dsihwojamâs ehkas truhkums. Gan kon-
wents pehz Neikena aisrahdijsmeem bija stahjees pee
jaunas dsihwojamâs mahjas buhwes, bet darbi gahja uf
preekschu deesgan gauſi, tâ ka Neikens nomira jaunajā
dsihwojamâ mahjâ (sk. 8. attehlu) neegahjis un tikai wina
pehznahzejs Alunings wareja nemt tur mahjas weetu.

Neikens labi sinaja, ka Amurgâ wina sagaidija
plashes darba lauks, bet winsch sewi juta deesgan spehka,
ſawu darbu godam weikt. Redsedams, ka Amurgas draudse
isglibtibas un attihstibas sinâ stahw semat par Dikleem,
Neikens tuhliſt lehrâs pee darba, isbraukdams mahju no
mahjas wisas apdsihwotâs weetâs draudse, tâ eepasihda-
mees ar wiseem draudses lojekleem un wina wadjadsi-
bâm. Lai modinatu draudses lojeklos interesi uf deerwahrdem,
Neikens ſwehtdeenas rihtos jo agri brauzis pa mahjâm
un turejis rihta luhgschanas. Kad winsch noturejis 1867. g.
Amurgâ pirmoreis eefwehtischanas mahzibu, tad mahzibâ
bija ſaradees leels ſkairs eefwehtamo — 174 jauneeschi, kuras
tad Neikens ſawâ parastâ uszihtibâ un mihlestibâ ſaga-

8. att. Mmurgas, mahjitojmutida.

tawoja us patstahwigu dsihwes gaitu. Otrâ 1868. gadâ eeswehtamo skaits bija wehl leelaks, jo pee mahzibas nahža loti dauds tahdu, kas no pareistizibas gribeja pahrnahkt atpakał lutertizibâ. Wispahrigi jau Neikens pasihstams kâ leels pareistizibas pretineeks; kad pareistizigo biskaps 1860. g. apzeloja Widssemi, winam Neikens teek nosuhdssets kâ pareistizibas eenaidneeks. Titai pateizotees tam apstahklin, ka keisars Aleksandrs II. bija eezeetigs pret pareistizibas atkritejeem, Neikens nesaudeja šawu amatu.

Šil atšauzigs Neikens bija zilweku zeeschanam un šahpēm. leezina šchahds Heerwagena nostahsts: „Wasarâ 1867. g. Neikens beidsamâ Amurgas draudses stuhri weenu wahjneeku ar swehtu wakarinu meeloja. Še nejauschi weenu 30—40 gadus wezu kropli usgabja bes kabhjām, kas dwehseles grahmatâ itkâ pee pilna prahta nebuhdams bija peesihmets un kas tadehl ari nebija eeswehtits, ne pee wakarina bijis. Neikens winu nehma šawâ mahjâ, modinaja nabadsina garigo spehtu un mahzija winu, tâ ka to draudses preekschâ wareja papreeksch pahrklausit un tad eeswehtit un pee wakarina peenemt. Šcho nabadsinu Neikens zilwezibai atdewa atpakał, jo agral par pilnu zilweku laikam nebija rehlinams.“

Ša kaut kur notika kahda nelaimē, Neikens bija weens no pirmajcem, kas steidsās zeetuschos apmeerinat. Kad kaiminos Reperos nodega dsihwojamâ mahja, Neikens otrâ deenâ bibeli padusē eeradees Reperos, apmeerinajis un eepreezinajis apdeguschos un tad atstahjis lihdspaneemo bibeli, kur smeltees eepreezinaschanu gruhotos brihschos. Neikena dahwatâ bibeles wehl schodeen teek glabata minetâ mahjâ kâ kahds swehtums.

Neikena kâ mahzitaja darbibas apskatu wislabaki waram nosleht ar wina širds drauga mahz. Auninga wahrdeem: „Pateescham apbrihnoschanas zeeniga bija wina spehja apeetees ar wisdashadakeem laudim, katros

dsihwes apstahlkos atrast ikweenam peemehroto wahrdu.
Rà otrais Socrats winsch sinaja runajot, kaut ari par
wisikdeenischkakàm un nenosihmigakàm leetàm, faistit pee
fewis sawus klausitajus; ja kas ar winu til kahdus azu-
mirklus bija sarunajees, schlihràs no wina atspirdsinats
un garà pazilats, Mas ir bijuschi tahdu, kas til pamatigi
zaur un zaur pasinuschi latweeti ar wisàm wina gaischàm
un ehnas pufem, là Reikens."

Neikena nahwe un apglabajhana.

Umurgas draudsei nebija lemts ilgi preezatees par sawu jauno ganu — tikai drusku ilgak par gadu winsch dabuja strahdat tai draudse, kur bija dsimis un us kuru bija nahzis ar tahdu preeku.

1868. gada junija mehnesi Neikens bija noturejis eeswehtischanas mahzibu Roperbekas muischas ihpafschneeka Riparska dehlam un meitai. Peektdeenā pirms scho jauneeschu eeswehtischanas Neikens kahjam dewees us werstes 5 no mahzitajmuischas attahlo Roperbekas muischu, lai tur nobeigtu mahzibu un sagatawotu ari eeswehtamo wezakus us Sw. Wakarehdeena baudischanu. Neikenam bija jaeet kahjam, jo wina laulatā draudsene ar 3 jaunakeem behrneem pirms kahdam deenam dija aisbraukuschi ar abeem sirgeem us Plestawu apzeemot sawu brahli, kas tur bija par skolotaju, Wezd mahte, dehlu zelā iswadidama, gan luhgusi, lai tik karstā laikā neejot kahjam, jo warot pahrak sakarst un pat saslimt, bet Neikens apmeerinajis mahti, sazidams, ka dauds zilweku jau karstā laikā strahdajot laukā un teem tomehr nekās nekaitot. Kad mahte aistrahdijusi, ka tee ar karstumu esot apraduschi, Neikens atbildejis, ka ari winam japeerodot pee wisadam gruhtibam un dewees zelā. Zelā winsch wehl isrunajees ar laudim, kas nodarbojuschees par Roperbekas upi tistu taisidami, un tad dewees tahlak. Roperbekas muischā nonahzis Neikens fajutis stipras galwas sahpes, bet tomehr sawas mahzibas winsch noturejis, kaut gan jau bijis tik nespehzigs, ka wakarā bijis braukschus jaatwed atpakal us mahzitajmuischu. Uri sestdeenā winsch, neska-

totees us stiprajām sahpeš, wehl pasneedsiš daschas stundas un gatawojees us behrnu swehtkeem Jahnos. Swehtdeenā wehl salaulajis kahdu pahri, bet Jahnos isgahjis us mahzitajmuischas balkonu, lai no tureenes noskatitos behrnu swehtkos, kas notikuschi Netablajā „Bregiti“. Swehtku dalibneekem wehl peefodinajis uswiltt behrsā karogu, lai winsch waretu sinat, ka swehtki saktuschees.

Neikenu ahrsteja wispirms Limbaschu ahrstš, bet newarejis noteitt šlimibu. Wehlat atbrauzis ari otrs ahrstš, un tad nu atsinuschi smadsenu eekaisumu. Slimiba peenehma arween nopeetnaku weidu un no 24. junija šlimneeks pa leelakai dalai atradās nesamanas stahwotli, murgodams un pat murgos nebeidsis darbotees sawas draudses leetās, gan lauladams, gan ari sprediki sazidams. Bija ari kahdi gaischi brihschi. Weenā no tahdeem šlimneeks gribeja usrakstitt sawu pehdejo wehleschanos, bet kamehr samekleja wajadsigās rakstamas leetas, šlimneeks atkal sawu gaischo brihdi bija saudejis. Wehl gan peerakstijis weselu lapu, bet scho rakstu neweens naw warejis salasit. Pee šlimneeka gultas stahweja weenigi wezā mahte. 30. junijā šlimiba drusku atlaidusees. Tad dehlš nehmis mahtes roku, speedis to zeeschi sawām rokām, šluhpstijis winu un gaischām azim winā noraudsijees, bet runat naw wairs spehjis. Rā Neikens paredsejis drihsu schirschanos no schis pasaules un ka winsch bijis gataws paklausit tā Runga aizinajumu, to rahda kahds pantinsch, ko winsch neilgi pirms nahwes kahdā gaischā brihdi usrakstijis:

Zihnischos iffatru brihdi,
 Kamehr tu wehl mans gaischums spihdi,
 Tu preezas faule pee mums es'!
 Gribu eet, kur tu Rungs wadi,
 Kamehr nobeigfees mani gadi,
 Kamehr tu man pee few nowes'!

Ut tehws apscheloojees,
No man neatraujees!
Rad man breefmās
Ir jakaujās
Un jabeidsās.

Tad tu par man' apscheloojees!

1. juliā wežā mahte weena pati no peederigeem aisspeeda sawam lolojumam azis us muhscha dufu. War eedomatees mahtes neiffakamās firds sahpes, kad redseja sawu azuraugu un lepnumu, bet lihds ar wīnu ari wīsa sawas zeribaš wihstam. Bet tā kā wīnu wīsa muhschu bija radusi padotees Debessstehwa un wīsu zilweku Schelotaja neisdibinamam prahtam, tad ari scho saudejumu wīna panesa ar padewigu pazeetibu.

Neikena laulatā draudsene atgreesās no Plestawas tikai pehz wihra nahwes. Mahtes behdām nu peeweenojās / ari seewas un 4 maso behrnu waimanas...

„Bet ne tif ween mahte raudaja pehz sawa dehla, ne tif laulatā draudsene pehz sawa drauga un atspaida, ne tif behrni pehz sawa tehwa un apgahdataja, ne tif draudses lozekli pehz sawa gana un mahzitaja: turu un tahlu wīšā Widsēmē, us kureeni ween ta behdu wehsts par Neikena negaiditu nahwi nonahza, wīsur ir asaras lijuschas, wīsur dsirdeta ta nopuhshanās: „Kungs, Kungs, kapehz tu muhsu Ewangeliuma Luterā draudsi Widsēmē schini gruhā laikā tif gruhiti eš peemellejis!? Kapehz tu mums wehl ilgal neesi atstahjis scho taru ustizamo kalpu un stipro eerozi! Suhti no augscheenes mums gaismu muhsu tumsibā, eepreezinaschanu muhsu nostumšchanā!“ (R. Lunina wahrdi.)

Nelaiķa bebru deena bija nolikta us pirmdeenu 8. juliā. Swehtdeenas wakarā 7. juliā nelaiķa atdsifuschās meefas pahrweda no mahzitajmuischas us basnizu un nostahdija altara preekschā. Basnizu pildija daudš

tauschu, kas wehlejšs wehl redset aismiguscho un palift nomodâ pehdejo nakti pee atdsisuschâm meesâm.

Par Neikena behru deenu stahsta mahzitajs Heerwagens, kas bijis azuleezineeks, tâ: „8. julijâ, behru deenâ draudse fanesa tik dauds puķu un kronu, ka peetruhka ruhmes. Nekad wehl Umurgas basniza naw bijusi tâ ispuschkota. Sahrks stahweja it kâ puķu dahrsâ. Aismiguscham draugam par godu papreeksch dseedaja un tad runaja nelaita draugi: Diktu draudses mahzitajs Vogelš, Rubenes — Marnitzš un Bez-Peebalgas — Brenners. Tâ laiks pagahja lihds pulksten peezeem.

Pa tām starpâm zilweki no wisâm puķem un kahrtâm bij fanahkuchi, nemeen no Umurgas un Uhrzeema, bet ari no Dilleem, Limbascheem, Augstroses, Straupes, Rujenes un zitâm draudsem. Daschi no 100 werstēm tahlumâ bij atbraukuschi. Ap Neikena sahrku stahweja muischneeki un semneeki, wezi un jauni, mahziti un nemahziti.

Starp pulksten 5 un 6 Neikena amata brahki nahza us basnizu. Nu gribeja turet deewnamâ latweeschu deewwahrduš, bet peetruhka ruhmes, tâ ka tee bija jatura pagalmâ.

Papreeksch runaja Limbaschu mahzitajs Blumenbachš un teiza Neikena uszih̄tibu, drošchibu, pateesibu un mihlestibu.

Pehz latweeschu deewwahrdeem tureja basnizâ wahzu deewwahrduš. Runas tureja Straupes mahzitajs Sengbuschš un Lehdurgas mahzitaja dehls Girgenšons. No kora atskaneja jaukas behdu dseesmas.

Nu lihki isnesa no basnizas un to nolika basnizas preeškâ. Te Allojas mahzitajs Meiers runaja par teem wahrdeem: „Dodat Deewam, kas Deewam peeder.“

Tad lihki lika us wahgeem un to dseedadami weda us kapsehtu. Jau basnizâ bija waren dauds tauschu, bet te wehl wairak. Lauschu pulks pee kapsehtas bija nepahr-

redſams. Nur ween til ſtatija, tur bij lauschu bari, daſchi
är kokos bija ſakapuschu.

Rad ſahrku bija eelaiduschu kapâ, tad Dikku mah-
zitaſs Vogel's tureja wahzu runu. Wiſch iſteiza to
ſwehtibu, kaſ Wiſſemes Lutera draudſei zaur Neikenu
bijuſi un kaſhds truhkums nu buhſchot zaur wina aiſee-
ſchanu. Tod runaja mahzitaſs Böttger's, kaſ preeſch
Neikena nahſchanaſ uf Amurgu bij tur par palihg-
mahzitaſu.

Veidsot pehz lihka eeſwehtichanaſ runaja Liſkraukles
mahzitaſs Alunings, kaſ bija aiſgahjuſcham 12 gadus
par ſirds draugu. Tikai paſchâ pehdeſâ brihdi wehl
Alunings bija paſpehjis eerastees, zelâ aiſlawets. Sawu
runu wiſch ſaka ar wahrdeem: „Man tewis ſchehl,
mans brahli Jonatan, jo tu man biji toti mihtſch.“ Runa
uf klaufitajeem darija ahrfahrtingu eeſpaidu, un umurdeſeſchi
wehlaſ iſredſejuſchees Aluningu par Neikena pehznahzeju.

Pehz runas kapâ ſahka birt pukes, lapas, ſarini
un kroniſchi, ar aſarâm maiſiti.

Tad atkal dſeedaja. Naktſ ſteidsâs nahkt un jau
ſautini taiſijâs uf zelu. Nu wehl wiſpehz weens Dikku
draudſes lozeklis ſawam zittahrtejam ganam ar mihleſti-
baſ un pateizibaſ wahrdeem ar Deewu ſazija. No ſcheem
wahrdeem peewediſim ſche weenu pantu:

„Tu, Neiken, biji leels zaur Kristus ſpehtu,
Un warens Deewa iwehtâ walſtibâ.
Zaur Jeſus aſnim uſwareji grehtu,
Un mihti tagad debefs augſtibâ.
Tu leelus darbus ſtrahdaj Deewa ſpehkâ
Un paſtahwibâ arween karoji;
Tapehz tur augſtâ, ſkaiſtâ debefs ehkâ
Taſ Kungs tew tagad kroneſs muhſchigi.

* * *

9. att. Neifena faps Umurgas fapjehtā.

Beidsot wehl kaħdi wahrđi par Neikena ġimeni. Sawaġeem Neikens neatstahja nekahđas mantas, tadeħt wina ġimenes stahwołlis bija neapstauschams. Bet driħf radas draugi un labwehli, kas usnehmas apġahdat latraitni un bahrinus. Par peħdeġeem sewischki ġahđaja weena no Uhrzeema un Osolmuischas ihpachneeka meitam un ruhpejas par winu audsinaschanu un isġlihtoschanu, suhtidama winus wislabalas skolas. Wezakais deħls Karlis peħz Behrsaines ġimnasijas beġschanas tapis par karewi, bijis kaħdu laiku dselszeta eerednis un skolotajs. Beidsamos ġadus pawadijis Labora eestahde pee Belgawas. — Jaunakais deħls Georgs mahzġees Behrsaine un Schulforta, studejis Terbatu teologiju, bijis par skolotaju daschadas pilsehtas. No 1892. ġ. ušturas ka ġarigi flims Beteles eestahde Wahzija. No abam mahjam weena mirusi tragiska nahwe jau ġadus 30 atpaka, otra prezeta Tilling wehl dsihwa. Neikena laulata draudsene peħz wihra nahwes kaħdu laiku nodsiwojus Limbaschos, tad pahrgahjus uf Rigu, tur ari mirusi 8. augusta 1903. ġada un paglabata Sw. Petera kapos.

Neikens kà rakstneeks.

Neikens usstatams kà mubiu originalrakstneezibas nodibinatajs. Gan jau ari preekich Neikena parahdijas weens otrs originalstahstinsch, bet tee wisi bij til wahji mehginajumi, kas sen jau nogrimuschi aismirstibas juhra. Turpretim Neikena raksteem, jewischi wina stahsteem, ir paleekama wehrtiba, kas winu sarakstitajam nodroschina redsamu weetu muhsu rakstneezibas wehsturē.

Neikenu wiswairak nodarbina garigas leetas, kristiga mahziba, kas, kà kritiks Teodors issakas, ir wina dsihwibas nerws, wina awischneeziskās un literariskās darbības ihstais saturs. Kristigās mahzibas isplatischanai un weizinaschanai winsch nodibina sawu „Zela beedri“. Laitraksta preekschwahrdā winsch aisrahda, kà apsinotees gan sawa nespehta, kà rola winam trihzot, laitrakstam pirmo zela luliti sataisot, tomehr winsch ustizotees tam Rungam, kas dauds wairak spehjet darit nekā mehs luhdsam un domajam. Preekschwahrdū winsch beids ar luhgschanu:

Jesus, nahzi tu

Man par palihgu!

Paleez man par waditaju

Un par zela rahditaju!

Tawa mahziba

Ir pateesiba.

Laitraksta galwas sihmejumu (sl. 10. attehlu). Neikens pats paslaidro saweem lasitajeem tā: Bezais wihrs sihme us Zela beedri paschu. Tam rakstitaji,

kà zereju, wihri buhs, kas tizibas zela jau daschu gadu tezejuschi. Jauneklis sibme us lasitajeem, kas laitam wiswairak ar jaunekli buhs un behrni. Sçee daschkahrt gludenus un sposchus neekus few kuliê par mantu krahj, lihds pehdigi wehl mahjâs tahdas leetas atmest un pehz wisu augstâs mantas dsihtees.

Mesch s ar jauku pakrehli daschdaschadas maldischanâs atgahdina, kur kutrâ, kahrâ meesas prahtâ tik labpraht kawejamees.

Lihdsens klajums pa kreiso roku rahda plato zetu, kur leelais pulks grehku trakumâ un sawwalâ us pasuschanu staigâ.

Gaischais stahwais zelinsh to schauro zetu rahda, kas pa schaureem wahrteem aifwed muhschigâ dsihwoschanâ. Bet mas ir to, kas to atrod.

Pilseht a kalnâ sibme us Jerusalemi, kas augschâ un muhsu mahte ir. Tur weeta mums taifita. Tur „tehwa mahjâs labi klahjas.“

Ead lai mehs sawam wadonam
Ar labu droschu prahtu
Bes bailem pakal staigajam.
Winsch behdâs mums ir klahu
Kas nezihftas, tas nenesis
So goda kroni debesis.

Pahrschtirftot, „Zela beedra“ gada gabjumus, beeschi ween atrodam schifru N-s, ar kuru Neikens parakstija sawus rakstus. Tur atrodam garakus gabalus par Luteru un wina mahjibu, apustuli Pawilu, misiones stahstus un tamlihdfigus apzerejumus.

Plaschu weetu „Zela beedri“ eenem ari dseja. Atrodama tur peem. mums wiseem tik pasihstamâ dseefma „Das behrninsch gul“, to neskaitami wezaki isfraudsijschees few par pehdejo apmeerinajumu, peeminot sawu

10. Fatt. "Zela bebra" galvas fismelams.

aifgahjuscho mihluliti. Ram gan buhs sweschs 1. Dahwida dseefmas pahrdsejojums „Swehtigs, kas nestahw Besdeewigo runâs.“ Masak pasihstama ir pehz Geroka atdsejota „Neleez Kungs, jel krist man lauschu rolâs“, kura ar sawu dsilo saturu un skai-stajâm glesnâm gan peeder pee skaiatakâm muhsu garigo dseefmu literaturâ. Ari Neikena dseefma „At dot truh-dus buhs tew kapu lauks“ beeschi ween teef leetota, aifgahjejus uf pehdejo dusu pawadot.

Ewehribas zeenigas ir wehl dauds zitas Neikena dseefmas, peem. „Klusa firds dseefma“; tulkojums pehz Freiligrata „Al mihlo, kâ ween mihlot mah“; Getes „Kas tu mahjo debejis“; „„Ro raudi te“? at saldais preeka wahrds“; „Tizibas zelsch“ un zitas.

Starp Neikena dsejâm fastopam beeschi daschadas druzinas un gudribas mahzibas, peem.

Lai Deewa lauzini gan slihtst un falst,

See galâ atfatos ar pilnu druwu;

Lai Deewa kozini ar wihtst un kalst,

Seem seed' un augtu laizinsch turwu.

Dasch un daschadâs wariacijâs attehlotas schajâs dseju druzinâs atteezibas starp wezakeem un behrneem, rahdits, zil leela manta ir behrni, peem.

Kad rihram klehtis, kuhhtis pilnas stahw,

Un maks pilns fdraba un selta,

Bet winam seewinas un mihlu behrnu naw,

Tad firds tam tulscha, wisa manta welta.

Dar scho dahrgo mantu tad ari ir wezakeem jaruh-pejas, zil ween winu spehka stahw, japeeleef wisi spehti, audsinot behrnus un wadot winus uf wisu labu, peem.

Ko laba tu pee behrneem pastrahdâ,

Tew atspihdês wehl nahwes stundinâ.

Wiss semes krahjums pakal palizis,

Bet behrnini tew lihds ees debeji.“

Ari Neikena laizigàm dseesmàm ir kahds weseligš
 tikumigs kodols, waj kahda brihnischka dabas glesna, peem.
 dsejoli: „Klau, pehrkons zif wareni strahdà.“ Zlgoschanàs
 pehz wezà dseesmu gara isskan no pasihstamàs dsejas:
 „Bij zittahrt muhsu tauta gan dseesmàm bagata“, kura
 beidsas ar firfnigu luhgschanu:

Al Rungs, ko debess namos ar eng'lu mehlèm sveiz,
 Un laukos, gaisà, meschos ar tuhkstosch balsim teiz,
 Mums dseemas atkal taiši, un garu modini,
 Un mehles saiti raiši, un firdi kustini!
 Lai Tawa augstà flawa skan dseesmu lihgsmità,
 Lai wiši, kam ween dwascha, Tew teizam semibà.
 Al dseemas tautai dodu un iwehtu prahtu ar!
 To mehmo garu šodi, kam dseemas dusmas dar!

* * *

Somehr Neikena kà rakstneeka stiprakà puse naw
 wis wina dseemas, bet gan stahsti. Naw dauds stahstu,
 ko winich mums atstahjis, bet ari schee nedaudsee rahda,
 zif leelas bijuschas Neikena dsihwes nowehrotaja un at-
 tehloja dahwanas. Winich sawus stahstus naw rakstijis
 laika kaweklim, kà leelakais muhsu tagadejo rakstneeku
 wairakums, bet katrs wina stahsts ir rakstits ar sinamu
 noluhku, katrà stahstà fastopama kahda pamahziba, wese-
 ligs tikumisks kodols. Par to, kà raduschees Neikena
 stahsti, kritikis Teodors issakàs tà*): „Zilweks, kas no-
 stahdits weetà, kur winam noteiktà eezirkni japasihst un
 jalota katra zilweka firds, wina wisdsitakee darbibas mo-
 tiwi, kas apsinàs sawa darba nopeetnibu un atbildibu,
 keraš pee sawa usdewuma ar sawàm wispusigàm ahrlahr-
 tejàm spehjam. Winam ir ideals, preeksch kura semoju-
 schees gadu simteni, kura preekschà wišs laizigais nobahl,
 no kura zilwekam usdweesch muhschibas dwehšma. Winisch

*) „Druwà“ 1913. g. 517. l. p.

ar to pazelas pahri sawai aplahrtnei, saweem labwehleem un nelabwehleem, saweem laizigeem norobeschojumeem. Wina laine un nelaime, gods un negods naw tas swarigakais; winam jadara tas, ar ko winsch sawa ideala preekschâ war pastahwet. Schis ideals ne winam weenaturams azis; bet ifkatrs, kas wina wadibai ustizets, winam janostahda ta preekschâ, lai to reds, lai sewi tam seedo un isglahbj sawu dsihwibu. Bet schi zilwela neisnizigâ dala, kas grib muhschigi dsihwot. tuhstoschlahrt faitâs kopâ ar pahrejoscho, laizigo. Tifai zaur scho tiks pee wina. Schis pahrejoschais ir swarigs, lihds pehdejam eewehrojams, jo tas ir muhschigâ trauks. „Wirš semes dsihwodami, semes dabu walkajam un schâs dabas likumus ari pee sewis manam“, saka Neikens („Zela beedris 1863. g. 3. n.) „Gaisma un tumsiba, siltums un aulstums ihšî fatot: debes un seme sawas ihpaschibas arimums peeschfir. Tehwseme, dsimtene, dsihwollis, pahrtika, darbs, laikamellis un dauds daschadas leetas sawu dabu ar neisdsehschameem raksteem muhsu dabai eesihmè.“ Dabas faites un kawelli katram zilwekam jawadi, katram sawada daba. Ari ne tifai meesas augumâ, bet ari neredsamajâ dwehseles buhtibâ katram zilwekam jau no mahtes meesam dahwinata sawa ihpascha daba. Tas wiš janem zeeschi wehrâ, ifkatra sawadibas, ko noteiz aplahrtne un eedsimums, jauseet, smalki jaissin. Un wisam jateel pee weena mehrka. Zilweks naw dabas kalps, bet kungs un waldneeks. Ar dabas pirmibu apdahwinatam, winam jauswar ari sawas dabas kawelli un jaisbauda Deewa behrna swabadiba. Tahdu idealu un apliau wadits, Neikens stahjâs pee sawa mahzitaja, draudses gana ufdewuma.”

Sawu rakstneeka darbu Neikens uffkata kâ jawa mahzitaja darba papildinataju. Ko winsch newar aifneegt kâ mahzitajs, us to winsch grib runat un darit

eespaidu kà rakstneekš. Jau „Zela beedra“ pašchâ pirmâ numurâ wiašč eefahł sawu stahstu wirłni jem kopejâ nosaukuma „Daščadaš apwaižasčanâš.“ Eewadâ wiašč šaka: „It derigš un šwehtigš darbs mahžitajam, brihščam ari pehž basnižas grahmatas sawu ganamu pulžinu pahřskaitit; jo žitur nekur tas winam til pilnigi ažiš nestahdâš. Zelâ retam šastopas, mahjâš daščuš ween atrod, basnižâ nekad wiři naw weenâ reiřâ, bet grahmatâ netruhřst neweena. Pulžinos kopâ, gan pa žiltim, gan pa mahjâm un pagasteem, mahžitajš wiřuš te atrod, ko tas Augštaiš Gans tam uřtizejiš kopt un ganit; tâ behrni un wežaki, puřiři, meitas un laulati, atraiknes un bahřini, kaš wiři uř muřščigu dšihwořšanu uřredřeti, bet wiři daščdaščadi aiřkaweti. Rađuš preekuš un kađdaš behdaš mahžitajš sawâ kluřâ kambari pee řči darba iřbauda, ko tas Weenigaiš řin, kaš redř ari řlepenibâ; bet daščadaš apwaižasčanâš, kaš mahžitajam te prahtâ nahł, „Zela beedriš“ brihščam gaiřmâ neřiš.“

* * *

„Gadu nobeidsot atkal sawu ganamo pulžinu pahřskaitiju un basnižas grahmatu lapu pehž lapas iřluhłoju; peemineřču řčoreiř weenu leetu no daščâm, ko tur wehrâ nehmu. Ķur laulati wiři pagahjuřčuš gados miruřči tur atraiknes ar bahřineem wehl tagad řahw kâ ehkaš beř jumta; bet Ķur laulatas řeewaš aiřgahjuřčas, tur žitas jau weetâ. Un daščam řirmgalwim otra waj treščâ řeewa jaunaka gadijuřees, nekâ pirmâ bija, un meitenite wežakeem bahřeem pamahšte. Man Diktu draudře tagad 13 atraikni, bet 159 atraiknes. Par mahžibu meitâm, kaš neapdomâ, žil daščai pamahřtei gruhti, „Zela beedriš“ řahřtiš, kâ tagad pat te řaiminos notiziš.“

I. Waj pamahřtei naw gruhti? Wežajam Wanagu řaimneekam nomirřt řeewa un atřahji winam

3 behrnus: Greetu, jau labi peedsihwojuschu meitu, Prihdi, pusaugu kroplu sehnu, un Zahniti, wehl flehpja behrnu. Wanags, redsedams, ka bes fainneezes neistiks, met sawas azis us bahreniti Lihsiinu, wehl gandrihs behrnu. No wezas Pirts-Ratschas peerunata, kas tai istehlo bagatibas labumus, Lihsiina ari iseet pee weza Wanaga. Bet zeretas laimes weeta ta dabu peedsihwot weenigi sahpes un behdas: pameita Greeta to ne azu gala newar eeraudsit un wisadi zenschas winas dsihwi saruhgtinat, flibais Prihdis negrib ne grabmatu mahzitees ne ari maso Zahniti usraudsit. Kad Lihse to grib pahmahzit, Prihdis turas pretim un sastrambà sew peeri. Greeta, to redsedama, saht faukt, ka pamahte taisotees masos nogalinat. Lihse te newar ilgati pazeest un aishbegh pee audschu wezakeem. Wezais Wanags, radineeku pamahzits, eerodas pee mahzitaja ar luhgumu pehz laulibas schkirshanas. Mahzitajam til ar leelam puhlem isdodas abus falihdsinat: „Pehdigi tomehr wihrs seewai roku dewa un abi solijas weens otru mihlot un zeenit un kopà pazeest laimi un nelaimi, preeku un behdas -- kamehr pats Deews schkirs zaur laizigu nahwi.“ Kad Wanagos Greeta un Pirts-Ratscha reds weenos wahgos us mahjam atbrauzam Wanagu ar Lihsi, Ratscha nosaka: „Lai wed, mahsin, lai wed! Altgreests reezens wairs nepeelips“, ar to issajidama, ka Lihsei ar uspreekschu nekas labs naw sagaidams.

II. Waj dewitais bauflis wehl spehtà?
 „Kad latweescheem uswahrdis zehlàs, tad daschs labs fainneeks sawas mahju wahrdu sew par ziltis — wahrdu jeh uswahrdu peenehma, nodomadams mahju, fo tas no tehwu tehweem mantojis, ari behrnu behrneem atstahst. Nodoms teescham bij teizams, un flaneja ari brangi, kad ussauza: „Kalniu mahjas fainneeks, Peter Kalninsch! Purinu mahjas fainneeks, Bertul Purinsch!“ — Bet nulè tagad! Kalninsch noslihdejis

Purinos, un Purinsch kahpis Kalninos. Lauzneeki sprauduschees meschgalos, un meschgaleeschi sprukuschi lautos. — Diklu draudse, ka basnizas grahamatas rahda, no trihs deimit peezaam sailneeku ziltim, kas sawu mahju wahrdu par uswahrdeem bij peenehmuschas, tif tshetraas ween wehl tas paschas mahjas walda.

Rahdu labumu jeb postu schi pahrmihshanas padara, par to us preekschu kahdreif apwaizasimees; bet schoreif peemineschu grehku, kas muhsu deenas ta wairojees, ka daschs kristits zilweks, tuwakam namu jeb mahju ar wiltu un taisnibas eemesleem laupidams, wairs netiz, ka dewitais bauslis wehl spehka."

Dsihwo diwi laimini — Kalninsch un Purinsch. Kalninsch, ka prahtigs sailneeks, uskopj sawu mahju, Purinsch turpretim, dsehrais buhdams, pat pirkstu nepeeleeft sawu mahju uskopshana. Kad naw wairs eespehjams mahja twertees, tad apskatas pehz zitas, ilgi us weetas nekur nedsihwodams. Redsedams glihti aptoptas Kalnina mahjas, Purinsch nolemj tas eeguhst par sawam. Winsch ar wiltu eeguhst no leelkunga kontraktu us Kalnineem un tikai pehz tam, kad teef noverts pee koku un linu sahdsibas muischâ, winsch no kontrakta no Kalnineem atfakas, pastahstidams leelkungam, ka winsch palizis par klaidont tadehl, ka tizis reis ismests no mahjam, pee kuru uskopshanas tas peelizis daudj puhlu. Kalninsch atdabu sawu mahju un to tuhliit nopehrl par dsintu, bet Purinsch pasuhd bes wehsts. Ur scho sawu stahstu Reikens gribrahdit to launumu, kas zelas no tam, ka rentes mahjas isdod tikai us ihu laiku un, ja kahds par mahju sola wairat, tad atdod winam mahju, nerehkinotees ar bijuscho sailneeku.

III. Par Dlineem. „Raugi, behrni ir weena manta no ta Kunga, un meefas auglis ir weena dahwana“ ta gudrais Salamans saw' laika dseedajis un Deewa

pateesibu angstakâ skanâ isteizis; bet pehzlaikos, kâ finam, zita gudriba un zitas dseefmas zehluschâs. Zit daschi lautini gan nepreezajas, kad gowei atnahk telinsch, waj lehwei kumelinsch, jeb aitari rodâs pahris jehrinu, bet kad Deems laulibu swehti ar behrneem, un sewischki kad peedsimst dwihnischki, tad kurn un waid! Kâ dsirdams, dascha seewina, mahtes zeribâs atrasdamees, tikai schelojas, ka weza palitufi, un wihrs, kas tehwa godu mantojis, galwu ween notar un eet grehkus suhdset. Tee pahmet wehl weens otram, ka ehdejs wairak, un suhdâs: ko nu ehdisin, un ar ko gehrbfimees? Tad protams gan, kâ tahdi sawus behrnus kops un audsinâs.

Kaut labak wehrâ liktum Deewa wahrduš, un droschi tijetum, ka muhsu Debefstehws, kas putninus baro un pukites gehrbj, spehs apghadat ir behrninus, ko swehtâ kristibâ par saweem usnehmis.

Mums Diklu draudse, kâ basnizas grahmatas rahda, tagad 445 laulati pahri, kam kopâ 1317 behrni. — 19 pahri, kam behrni wisi miruschki, un 27 pahri, kas ziti diwi, trihs un ziti wairak gadus laulibâ bef behrneem. Zit behdu un zit preeku schee mihli pahrneeki ikkats bauda, kursch zilweks to sin swert un isteikt! Tomehr mahzitajs par teem 27 un 19 daschbrihd wairak schehluma zeesch, nekâ par teem 445, un tahdehl seewinâm, kas ar Elkanus Annu sawu sirdi preeksch ta Runga isgahsch, winsch ari no sirds saka: „Lai tas Rungs tew dod, ko tu no wina luhgusi.“

Stahstâ tehlotas diwas dsintas: dsirnarweeki Dlini un wehweri. Pehdejee ir laimigi ari sawâ truhkumâ, jo wineem ir 4 spirgti behrni, kas winu dsihwi saldina. Dsirnarweeki gan ir bagati, bet laimigi tee tomehr nejuhtas, jo Deems tos naw apswehtijis behrneem. Tikai kad tee peenem par audschu dehlu, tahdu atradeni, laime eenahk ari winu namâ. Gan wehl dsirnarweekam japee-

dsihwo wisadas nelaimes un zeeschanas, bet beidsot taf
 wiss iseet par labu: kad dsirnawâs posts wisleelaks,
 eerodas dsirnawneekeem audschu dehls un nopehrf mui-
 schas dsirnawas par dsimtu. Beidsot israhdâs wehl, ka
 audschu dehls ir paschas dsirnawneezes mahsas dehls.
 Tagad ari Olinsch sin apleezinat: Behrni ir mant a.

IV. Bahri s. „Rad saulitei spihdot leetus, tad
 bahrinu asaras lihst. Tâ aukle man masinam sazija, un
 lihds schai deenai to neesmu aismirsis. Gan saules
 laikâ leetu skatot, gan bahrinu asaras eeraugot, tas wahrds
 man daudsfreis prahâ nahf. Zil dascham bahrinam ja-
 raud, kur ziti behrni preezajas; bet Deewa azs spihd
 allaschin pahr winu asarâm, kâ saulite brihscham us leetus
 lahsem.

Mums tagad Diklu draudsê 154 bahrini, proti:
 101 bes tehwa, 34 bes mahtes, un 19 bes tehwa un mahtes,
 gluschi bahrini. Un zil gan tahdu naw pa wisu pasauli?
 Winu asaras isdotu labu leetinu. Bet kadehl tam jalihst?
 Waj teescham sweschu lauschu bardsibas dehl ween?—“

Peteritis agri saudê tehwu un usaug sawas mahtes
 un tehwa mahtes usraudsibâ. Mahte Peteriti lutina,
 lai gan wezmahte aisrahda, ka no schahdas lutinaschanas
 nekâs labs naw sagaidams. Peteritis nonahf Rakischos
 par ganu, kur tas eepasihstas ar otru ganu sehnu Sehzi,
 kas to paredina us wisadâm neleetibâm. Ilgi tur Pe-
 teritis neistur un pahrnahf mahjâs pee mahtes, kas to
 wehlat nodod skolâ un, kad ari tur naw nekahdu panah-
 kumu, wehlat pee daschadeem amatneekeem. Gan ari
 amatâ Pehteritim gruhti eelausitees, tomehr beidsot wiss
 gruhtibas ir pahrwaretas, un Peteritis top par kaleju.
 Sahtumâ wiss eet labi, bet tad winsch sadraudsejas ar
 wisadeem neleescheem, kas to pamudina us plaschu isdsihwi.
 Tâ ka schahdai dsihwei wajaga dauds naudas, Peteritis,
 no draugeem pasfubinats, eelaischas ar wiltotas naudas

taifitajeem un teel apzeetinats. Wehlaſ wiſch gan teel atkal
brihwš, bet launas greeſtees atpakal uſ mahjām un aiſeet
uſ Kreewiju, fur pawada ſawas muhſcha deenas truhfumā
un poſtā.

Schee ir 4 galwenee Neikena ſtabſti, kaš rahda,
ził labi Neikens paſina un prata attehlot latweeſchu dſihwi.
Tuwałus paſklaidrojumuš un nowehrtejumuš par ſcheem
ſtabſteem atrodam kałrā latweeſchu rakſtneeziabas wehſturē.

Kad laſam Neikena rakſtuš, tad redſam, ził tur
weenkałrſcha un ſklaidra latweeſchu waloda. Sawu wa-
lodas praſchanaš ſpehju Neikens parałda ari mehgi-
damaš bibeli tulkot pareiſā latwju walodā. Rā ſchabdu
mehginajuma paraugu wiſch ſneediſi apuſtula Pawila
Romeeſcheem rakſtiłāš grałmataš tulkojumu (Draugu
Beedribas iſdotāš Magaſineš XII. ſehjumā). Wiſpał-
rigi jaſaka, ka pee Draugu Beedribas dſihweš Neikens
nehma łoli dſihwu dalibu un bija ari kałdu laiku par
ſchiš beedribas t. ſ. „Wiłdſemeš direktoru.“

Neikens mira deemſcheł par daudš agri. Iłgati
dſihwodamaš wiſch droſchi ween buhtu iſweidojees par
eewehrojumu rakſtneeku neween latwju, bet ari wiſpałaules
rakſtneeziabā. Somehr Deewš bija žitadi lełmiš, un
mumuš ir jałbuht pateizigeem par to pałſchu, ło ſchiš lee-
laiš tautas dełlš no ſawa gara bałatibaš mumš atſtałjiš
uſ laiku laikeem.

VIII.

J. Reifena spredikis

(festâ swehtdeenâ pehz Leeldeenâ, jeb paklausischanas swehtdeenâ.)

Dseed.: Wids. Dseesmu graham. 93.

Kurs. Dseesmu graham. 70.

Schehlastiba lai ir ar wiseem, kas bes miteschanas mihko muhsu Kungu Jesu Kristu! Amen.

Tehwu pagodinajis wirs semes un isdarijis to darbu, kas muhsu labad bij darams, tas Kungs ir uslahpis atkal debesis, un mahjo tur tai godiba, kas winam bij no muhschibas. Mehš sinam gan un tizam droščâ tiziba, ka winsch eesch swehtâ Gara ir pee mums itdeenâ wehl lihds pafauls galam, un wisur muhsu starpâ, tur diwi jeb trihs kopâ esam wina wahrda; tomehr muhsu lihgs-miba naw pilniga, kamehr ar sawam azim neredsam tas muhsu dehl zaururbtas rokas un kahjas, ko augšamzeh-leeš sawejeem winsch rahdija, un nedsirdam to mihko balfi, kas sweizinaja: meers ar jums! Ta schkihsta skaidra zilweziba, zaur ko pats swehtais Deewa Dehls mums grehzineekeem brahlis, wirs semes mums wairs nerahdas, ta pirmu mahzellu azis to ir skatijuschas; un tadehl mehš ar wisu kristigu draudsi wehl daschahrt no-skumstam un ilgodamees sauзам: Ak mihlais Jesus nahz! No firds mehš tewis gaidam.

To dsirdi jel, milais Kungs Jesus, un parahdees mums laipnigi schai stunda tawos wahrdos, lai muhsu firdis dsihwa paleel un spehziga ta tiziba, ka sche wirs semes tu mums allasch esi tuwu, un nahldams drihs, ka solijees, mums tawu waigu dosi skatit muhschigi. Amen.

Schis deenas leziona wahrdi, Apustula Petera
pirmâ grahamatâ 4, 7.—11. tâ lasami:

Wisû leetu gals ir tuwu. Tad nu eseet mod-
rigi un godigi us Deewa luhgschanâm. Pahr
wisâm leetâm turat firsnigu mihlestibu sawâ starpâ,
jo ta mihlestiba apšedj to grehku pulku. Dodeet
mahjas weetû zits zitam labprahst bes kurneschanas.
Lai iklatrs weens otram kalpo ar to dahwanu,
ko tas ir dabujis, kâ labi nama turetaji to da-
schadu Deewa dahwanu. Ja las runâ, tas lai
runâ it kâ Deewa wahrduš, ja kam kahds amats,
tai tas to dara iten pehz ta špekta, ko Deews pa-
šneeds, ka wisâs leetâs Deews top godinats zaur
Jesu Kristu, kam peeder gods un wara muhschigi
muhscham. Amen.

Sawu Rungu debesis aiswadijuschi, tee mahzelli
palika stahwot un skatotees un pašchi wairs nesinaja, kury
greesstees un ko eesahkt, lihds engeli teem atgahdinaja, ka
Jesús, kas usnemts debesis, tâ nahks, kâ winu skatijuschi
debesis kahpjam. To Rungu gaidit un us wina atnahk-
schanu žataisitees, šchi tad nu wiseem Jesus mahzelleem
ta sinama gaita, kas eesahkâs Debessbraukšchanas deenâ,
un nebeigsees, kamehr winsch atnahks teesat dšihwus
un miruschus. Lai šcho augstu gaitu pareisi isdaritu un tai
gaidamâ leelâ deenâ stahwot nepalittu behdâs un bailês
muhschigi, tad nemšim schodeen wehrâ, kâ Apustulis Peteris,
to pašchu engelu wehsti atgahdinadams muhs pašubina:

**Deewu luhgt un firsnigu mihlestibu turet
sawâ starpâ.**

Bet tu, ak šwehtais Tehws, šwehti muhs eelsch
tawas pateesibas! Tawi wahrdi ir ta pateesiba. Amen.

Kad tas Rungs Jesus wirs semes dšihwodams,
mahzelleem sawu aiseeschanu pee Tehwa papreelschludi-
naja, tad wini to nesaprata un šchi waloda teem bij ap-

slehpta. Un kad winsch tagad, debesis mahjodams, schis deenas lekzionâ un zitos Deewa wahrdos sawu atnahschanu us pastaru teesu papreekschsludina, tad mums schi waloda ar tapat apslehpta un muhsu nesapraschana tikpat leela.

Seb jakat, mihtee, zil tahdu buhs sche muhsu starpâ, kas par teem wahrdeem istruhlftas, ka „wisu leetu gals ir tuwu?“ — Un zil to buhs, kas gauschi preezajas, dsirdedami ka tas Rungs drihs nahf, un ka schi pati jau ta pehdigâ stunda? — Tâs leetas, kas meesas dsihwê gaidamas, daschs labs jau eepreeksch meklè issinat, un retam katru deenu peeteel tilai ar tâs deenas ruhpem. Bet tahdu mas ween atrodas, kas sawas dwehseles muhschigu zeribu allasch dsihwu paglabâ un labpraht apdomâ tos Deewa walstibas notikumus, to swehti raksti papreekschsludina. Schis kuhtribas un netizibas dehl mums jabihftas, ka pastara deena muhs nepahrsteids tapat, ka pirmus mahzeltus pahrsheidla ta nakts, kur tee wisi istrufuschees un sajufuschi pee ta Runga apgrehzinajâs. Peterim wehl bija wala gauschi raudot no grehkeem atgreestees, bet ja mehs tihfschi grehkojam pehz tam, ka mehs tâs pateesibas atsihschanu esam dabujuschi, tad wairs neatleek nekahds upuris par teem grehkeem. — Un kahds tad teem buhs gals, kas tagad staigâ kâ Kristus krussta eenaidneeki, kuru Deews ir tas wehders un kuru gods stahw winu faunâ, kuru prahts nefas weenigi us pasaules leetâm?

Tas Rungs ir lehnprahtigs un negrib, ka kahdam buhs pasuft; tadehl winich kawejas wehl gaididams, lai grehzneeki atgreeschas. Bet teem, kas wina lehnprahtibu nizina, joprojam tihfschi grehkodami un sawas firdis apzeetinadami, teem wina deena nahks kâ slasda walgs un it kâ saglis nakti. So sawas apsolschanas winsch newar aismirst, nedf sawas auhs aishahst pret to isredseto luhgchanâm, kas deenâs un nakts pehz wina ilgojas. Tee-

fcham tas Rungs naht un ir jau tuwu. — Bet to sinadami lai fataisamees tikuschi ar godu winam preti eet, tad sauzeja balsis atflan agr' waj wehlu.

„Tad nu eseeet godigi un modrigi us Deewa luhgschanàm!“ Echo padomu Apustulis Peteris mums tristiteem grib firdi eerakffit, lai neweens wairs nekrijtu tai grehka un kauna, kur winsch eekrita, kad leela droschiba us sewi pataudamees, nebij modrigs bijis un Deewu luhdsis. Bes Deewa luhgschanàm mums issuhd spirtums un skaidriba, un gruhtais grehtu meegs muhs nomahz; tad azis paleet til tumschas, ka mahzellis wairs sawu Rungu nepasihst; un rokas gurdenas, ka karawihrs wairs sobinu nespehj waldir; tad kahjas tezetajam straipele no tainà zela, un mehle maldàs runatajam no skaidras walodas; tad sapraschana peetruhkft gudreem un droschiba suhd wareneem. Kad Deewa luhgschanas esam atmetuschi, tad kahrdinatajs muhs weegli war eewilkt netiziba, issamischana un zitàs kauna leetàs. Usnemfim tadeht to schehlastibas un luhgschanas Garu, ko tas Rungs patš mums nespehjneekeem dahwina, kas palihdses meefas kahribas waldir, pasaules kawektus uswaret un allasch pastahwet godigi un modrigi us Deewa luhgschanàm. Kad swehtais Gars mums Deewa Tehwa firdi atklahj un muhsu garam leezibu dod, ka Deewa behrni esam, tad augstaku preeku wirs semes nesinam, ka tizigàs luhgschanàs ar to Rungu saweenotees un wisà sawà truhkumà no wina pilnibas, itkà no dsihwa awota, smelt schehlastibu us schehlastibu. Luhgschanàs dsihwodami atsihstam it ihsteni, zil tas Rungs mums tuwu un baudam daschkahrt lihgmà zeriba to neisteizot leelu laimi, ko tizigi eemantos wina atnahkschanas deenà.

Sinadami, ka tas Rungs drihf naht un pasaules leetàm gals jau tuwu, mums uszitiba Deewu luhdsot ta manta jamelle, kas par wisàm dahrga ir un pastahwiga

muhſchigi. Echi manta ir Deewa, muhju Peſtitaja mihleſtiba, ko wiſch zaur ſwehtu Garu ſawu mahzeklu ſirdis ir iſlehhjis, un ko teem buhs kopt un paglabat, kà ſawu ſpehku un dſihwibu, kà ſawu kroni un glihtumu. Paſtara deenà wairs nelihdſes ne walodas un praweeſchu mahziba, ne gudriba un ſapraſchana, pat tahda tiziba mums nelihdſes, kas mihleſtibà nebij augliga. Beſ firſnigas mihleſtibas mehs ta Runga preeſchà ſawos wahrdoſ eſam tikai ſkanigs warſch un ſwanigs ſwahrgulis. Sirſniga mihleſtiba ir dſihwais Gara uguns, kas ſpoſchàs leeſmàs augſchup dodas un ar wirs ſemes ſtrahdà ſpehzigi Deewam par godu un tuwakam par labu. Echi mihleſtiba ir ta pilnibas ſaite, kas debes is un ſemi ſaweeno, un wiſas zilwezes tautas ſadraudſe par lozekleem pee weenas meeſas eeſch Kriftus Jeſus. Ta firſniga mihleſtiba muhju ſtarpà ir ta ſihme, pee ka tas Rungs muhs weenreis paſihis kà ſawejus, un pee ka wiſeem laudim buhs nomanit, ka mehs wina mahzekli eſam. „Redſeet, kahda mihleſtiba teem ſawà ſtarpà!“ Eà pirmos laikos pagani brihnijàs par kriſtigitum laudim, un to paſchu dahrgu mantu ari kahrodami, tee ſawus mehmus elka deewus atſtahja un padewàs tam Deewam, kas pats ta mihleſtiba.

Paſaules mihleſtiba ir tikai kahriba pehz ſawa paſcha labuma. Sawu mantu un godu, kahrumu un preeku dſihdama, ta tuwaku aplaupa, ſagahna un eewainotu pamet zelmalà. Kriſtiga mihleſtiba nemeklè ſawu paſchu labumu, bet ſewi aiſleegdama, meklè tuwaku glahbt un apkopt. Eit loti Deews muhs wiſus mihlejis, ka wiſch ſawu Dehlu kruſta mokàs nodewis, lai mehs wina taiſnibà, kà baltàs garàs drehbès gehrbti, waram paſtahwet ſoda deenà; tadehl ari mehs tàs pahrkapſchanaſ, ko Deews peedewis, no ſirds weens otram peedodam un toſ grehku pulkuſ, ko wina ſchehlaſtiba aiſklaſjuse, ſawà mihleſtibà apſedſam. Un ar kur mums buhs raht un pahrmahzit,

lai tuwaku no launa zela atgreescham, tur Kristus mih-
 lestibas spehka lehnprachtigi esam un laipnigi, wisu labu
 tizedami un zeredami. Launu ar launu atmaksat un
 lamaschanu ar lamaschanu, us to muhsu grehzigu daba
 allasch gatawa. Tomehr ta Runga Bars, kas eelsch
 mums miht un walda, un allasch leezina, ka Deewa
 behrni esam, kaut pasaulē ar nihdeti un wajati, tas
 muhsu garam palihgā nahf launu uswaret ar labumu.
 — Uprunat, apmelot un nitnu slawu darit — tas ir
 pasaulēs darbs un laika kaweklis, bet teem, kas teesas
 deenā paschi zere pastahwet weenigi zaur sawu aifbildi-
 nataju Jesu Kristu, teem preeks ir tuwaku aifbildinat,
 wisu labu par to runat un wijas leetas par labu greest.
 Dee grehti, kas mums ikdeenās wehl peelihp, tee schtel
 un atschkir draugu no drauga, brahli no brahla un behr-
 nus no wezakeem; bet ta firsniga mihlestiba muhs wisus
 atkal saweeno, un padara zit' zitam peenehmigus, pat
 sweschineekus. Bes ichis mihlestibas, kas schtichstidama
 un swehtidama grehtu pulkus apsedf, Kristus draudsei
 wirs semes jaet bojā; mihlestiba, kas beswiltiga, brah-
 liga un firsniga, ir Kristus draudses dsihwiba, apsegs un
 rota. Deewa mihlestiba eelsch Kristus ir usnehmusi par
 behrneem un mantineekeem muhs, kas schai pasaulē bijam
 isdsihtu un atstumti, alli, tumschi nabadfiri. Paleelama
 weeta sinama ta Runga godibas waltibā mums, kas
 daschkahrt libds ar Lazaru pee sleegschna gulejam. Tad
 atdarisim ar mehs sawas durwis teem, kas nahf pee
 mums peemahjot, un neleegsim sawu pajumtu pat tahdeem,
 kas isdsihtu us leelzekeem un mehtajās gar sehtmalām.
 Dodeet mahjas weetu zits zitam labpracht: usnemeet un
 apkopjeet sawus nespehzigus wezatus un peederigus, sawus
 nabadfirus un sweschineekus ar firsnigu mihlestibu. To
 daridami mantoseet to algu, ko ziti ir mantojuschi, kas
 nesinot engelus bij usnehmuschi.

Mums pašcheem naw neneeta, nedf ari mehš ko spehjam, kà no sewis; nama turetaji ween esam, kam daschadas dahwanas ustizetas, lai labu daram teem, kas lihds ar mums ir Deewa saime. Weenam ir dahwinata waldischana un wara, otram pafaules manta un bagatiba, zitam meesas spehks, weizigas rofas un tschallas kahjas, zitam gudriba, sapraschana un daschadi dwehseles spehki; bet wisas schis leetas tas Rungs mums dewis, lai palihdsam un kalpojам sawam tuwakam. Kam dauds ir ustizets, no ta ar dauds tiks prasits. So leelaks kahds ir nama turetajs starp zilwekeem, jo leelaks kalps winsch Deewa preekshã. „Tam wisaugstakam juhsu starpã buhs buht kà tam semakam, un tam leelakam kà kahdam sulainam.“ Tas Rungs pee saweem nama turetajeem wairaf nemekle, ka ustizibu. Tew nebuhs wairaf ziteem isdot, nekã winsch pats tew dewis. Kad leelibã jeb neapdomibã pahraf daram, nekã muhsu spehkã un padomã stahw, tad neesam wairs labi nama turetaji, bet pahrgalwigi, launi. Tew ari nebuhs sawu podu semẽ aprakt, nebuhs leegt un slehpt to dahwanu, ko tawakam par labu Deews tew ustizejis. Ruhtribã jeb zeetsirdibã sawu spehku un padomu tuwakam aisleegdami, ar wairs neesam labi, ustizigi nama turetaji, bet blehdigi. Kad mehš sawã nama tureschanã firsniгу mihlestibu, kà to wisdahrgaku dahwanu, kopjam, tad swehrsim un behrsim preezigi allasch ar pilnu swaru un mehru, un paschi, kaut nabagi buhdami, dauds zitus darisim bagatus pee dwehseles un meesas.

Zilweks nedsihwo no maises ween, bet no ikktra wahrda, kas no Deewa mutes iseet. Deewa wahrdos atrodam preeku behdãs, spehku nespehkã, droschumu bailibã, spirgtumu wahjibã, muhschigas mantas wisã truhstumã, dsihwibas zeribu pat nahwes zelã. Kad mehš Deewa wahrduš, to debeschfigu dahwanu, ween paschi pasihstam un zeenijam un swehtais Gars firsniгу mihlestibu muhsu

firdis ir eededsinajis, tad muhscham wairs newaidešim kà tufschineeki, un tufschâ neatstumsim toš, kas dwehseles badâ un slahpês nahl pee muhsu durwim. Tad mums maš walas atliks uš gešigu tehrsešchanu un nellahjigeem smeekleem, uš melu pašakâm un wiltuš aprunu; tad muhsu waloda buhs allasch mihliga, ar šahli apbahrštitâ; no neleetigeem, tufscheem wahrdeem fargadamees, to runasim, kas ir labš un derigs par ustaišišchanu, kas šehlaštibu padara teem, kas to dšird.

Kâ weenai meesai daudš lozeklu un katram lozeklim šawa kalpošchana, tâ ar mums Kristus draudšê ikweenam šawš amats un šawa darišchana. Waldit un raht, mahžit un ganit, štīprinât un eepreežinat, apdahwinât un dšeedinat, — šchee un wehl ziti darbi naw uskrauti tikai weenam draudšes lozeklim, bet išdaliti štarp daudseem, pehz ta špehka, ko Deews katram pašneedš. Raħdu špehku Deews tewim dewiš, tahdu amatu winsch tew doš, un kaħdš tawš amats, tahdai buhs buht tawai darišchanai. Nejauzees šwešchâ amatâ! Nepinees ar otra darišchanâm! Uzš newar uš roku šazit: man tewiš newajaga. Šâpat lai muhsu štarpâ neweens otru nenomahž un nenizina ar pahrgudribu nn patwaru, jo mehš ešam lazekli pee weenas meešas. Kas otra amatâ un darbâ lauschas, kas šawu darbu un amatu nokawēs, jeb pats few pahri daridams, pehz bojâ ees. Mums nebuhs wairak ušnemtees, nekâ tas Kungs pats ušleek, un nebuhs atrautees, kur winsch muhs šauž jeb šuhta. Kad Deewa mihlestiba mums dod špirgtas, tšchatlas kaħjas, un Deewa wahrdi dara zelu škaidru gaišchu, un Deewa gods un šlawa ween tas mehrkis, pehz ka dšenamees: tad teescham panahštšim, uš ko mehš aizinati, — to neiššakamu godibas pilnu preeka un muhsu dwehšetu muhschigu peštšichanu.

Mihlais Kungs Jezuš, dahwini mums taiwu šwehtu Garu, ka mehš no grehkeem šchlihtšiti, ar dwehšeli un

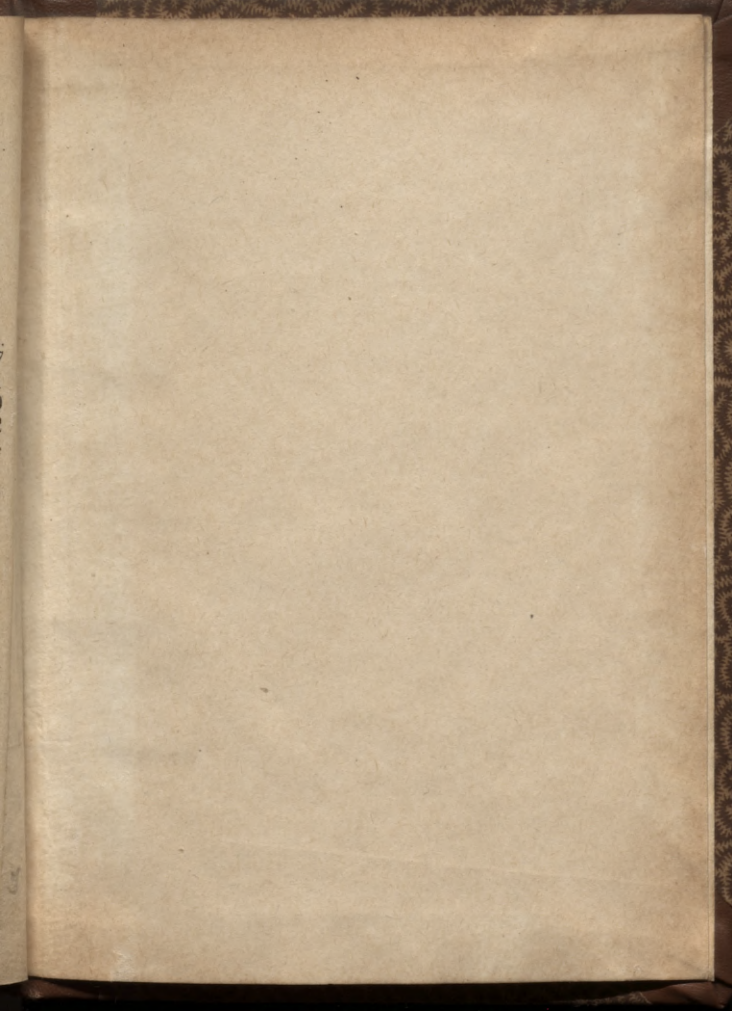
meesu debess Tehwu godajam, tawu mihlestibu sawa
starpâ wahrdoš un darboš apleezinajam un galâ lihds
ar wiseem isredseteem tawu dahrgu apsolšchanu eemanto-
jam. Tew peeder gods un wara muhschigi muhscham
Amen.

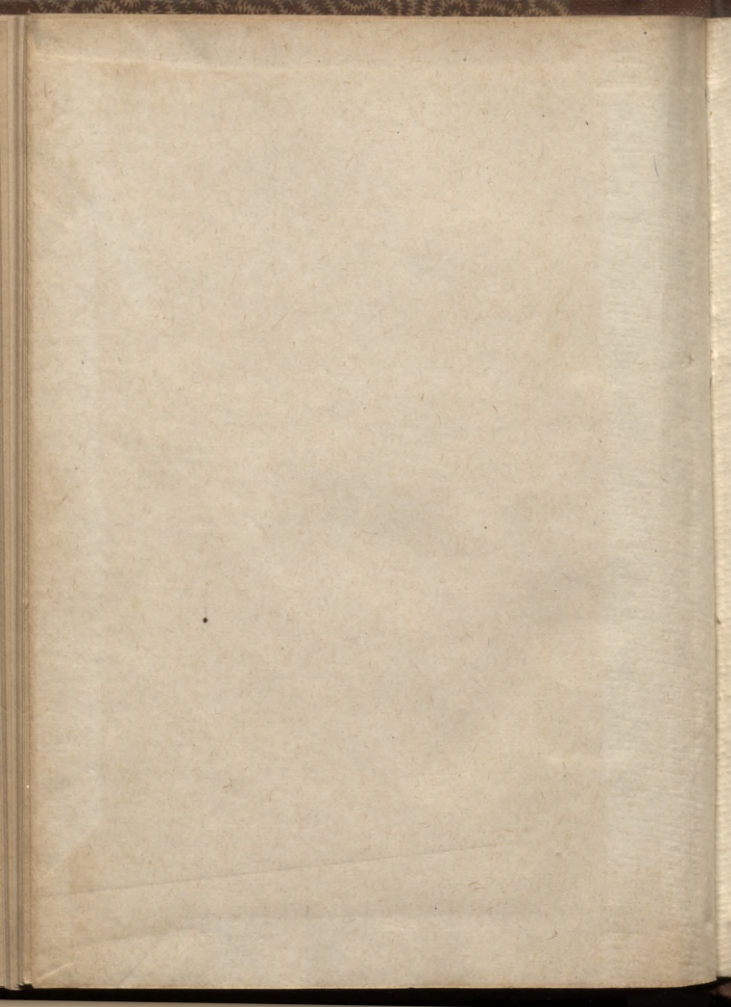
Dseed.: Wids. Dseesmu gr. 187.
Kurs. wežâ Ds. gr. 77, 7.

S a t u r s

	Lpp.
I. Latvju tautibas mahzitaji preeksch Neikena	7
II. Jura Neikena sentshi un wezaki	11
III. Jura Neikena behrniba un skolas gadi	20
VI. Neikens ka skolotajs un isglihtibas weizinatajs	32
V. Neikens ka mahzitajs	44
VI. Neikena nahve un apglabaschana	61
VII. Neikens ka rakstneeks	68
VIII. S. Neikena spredikis (sesta svehtheena pehs Leeldeenas jeb paklausischanas svehtheena)	81

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308092394